

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἑβδομος

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἀρροῦνται ἀπὸ
1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἰν ἑτησίαι—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σπάρτης, 6.

10 Ἰουνίου 1879

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

D. Solomou

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

[Ἡ ἐπομένη βιογραφία συντάχθη ἐπὶ τῇ βίβῃσι τῶν προλεγομένων τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1859 δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Ἰακώβου Πολυλά συλλογῆς, τῆς ἐπιγραφομένης Διονυσίου Σολωμοῦ τὰ Ἐυρεσικόμεινα.]

Ὁ Διονύσιος Σολωμὸς ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ τὴν 8 Ἀπριλίου 1798. Ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ κατάγεται ἐκ Κρήτης, ὅθεν εἶχε μεταναστεύσει εἰς Ζακύνθον περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Καταλεγομένη μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς Νήσου, εἶχε λάβει παρά τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὸ 1785, τὸν τίτλον τοῦ Κόμητος, ὅπως πολλοὶ τῶν Ἑπτανησίων, κατὰ τὰ τότε εἰθισμένα. Ἐνναετής ὁ Δ. Σολωμὸς ἐμεινεν ὄρφανός πατρός μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Δημητρίου, κληρονόμοι πλουσίας περιουσίας. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν τότε ἐν Ζακύνθῳ πρόσφυγα Ἰταλὸν Ἀβδῶν Σάντον Ῥώσσην ἐκ Κρεμῶνος. Ὅπως οἱ πλείστοι τῶν εὐπορούντων Ἑπτανησίων καὶ ὁ Διονύσιος Σολωμὸς ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ Ν. Μεσσαλᾶ εἰς Ἰταλίαν μετὰ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, ἐπανερχομένου εἰς τὴν πατρίδα του, ἵνα ἐκπαιδευθῇ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰσῆχθη εἰς τὸ ἐν Ἑνετίᾳ Λύκειον τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον μετεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ῥώσση εἰς Κρεμῶνα, συνεισία παραπόνων τῶν διδασκάλων τοῦ Λυκείου, εἰς τὴν αὐστηρότητα τοῦ ὁποίου δὲν ἠδύνατο εὐλόως νὰ ὑποταχθῇ ἡ ζωὴ τοῦ νέου Σολωμοῦ χαρακτῆρ. Ἐν Κρεμῶνι διαμένων παρά τῷ πρώτῳ διδασκάλῳ του, ἐσπούδαζε περὶ τὴν Ἰταλικὴν καὶ λατινικὴν φιλολογίαν, θαυμασίως προκόπτων, καὶ ἀκροώμενος τῶν μαθημάτων τοῦ διασέμου καθηγητοῦ Πίνη, τὸν ὁποῖον πάντοτε μετ' ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης ἐνθυμεῖτο, διὸ καὶ κατὰ τὸ 1850 ἀπέστειλεν αὐτῷ, ὑπεργόρῳ ἦδη ὄντι, ἐν ἐπίγραμμα «ὁ μικρὸς Προφήτης», ὅπερ τὰ μέγιστα ἠὲ χαριστίαι τὸν σοφὸν γέροντα καθηγητῆν.

Συμπληρώσας τὴν ἐν Κρεμῶνι προπαιδείαν ὁ Σολωμὸς μετέβη εἰς Παρίσι, ἐγγραφεὶς εἰς τὴν ἐκεῖ Νομικὴν Σχολήν. Ἄν καὶ ἡ φυσικὴ ὁρμή του ἔφερεν αὐτὸν πρὸς ἄλλας μελέτας, τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ποίησιν, οὐχ ἤττον χάριν τύπου μάλλον, καὶ ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ φέρων δίπλωμα διδάκτορος, ἠκολούθησε τῆς νομικῆς τὰ μαθήματα καὶ ἔλαβε τὸ δίπλωμα τοῦ doctoris utroque jure, ἀλλ' ὁ ἴδιος ὠμολόγει, ὅτι ἐξ ἀγαθοσύνης μάλλον οἱ καθηγηταὶ ἐκριναν αὐτὸν ἄξιον τῆς τοιαύτης τιμῆς.

Τὴν πρὸς τὴν ποίησιν ἐμφυτὸν ῥοπήν του εἶχεν ἐπιδείξει ὁ Σολωμὸς εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης νεότητός του· περιπατῶν ποτὲ εἰς τὴν ὠραίαν τῆς πατρίδος του ἐξοχὴν μεθ' ὀμηλίκου, ἤκουσεν αἴφνης μακρόθεν τὸν μελαγχολικὸν ἦχον μιᾶς ποιμενικῆς φλογέρας· ἴσταται, καὶ ἡ ὄψις του ἀντανάκῃ τὸ αἰφνίδιον αἰώρημα τῆς φαντασίας του.—«Τί αἰσθάνεσαι;» ἐρωτᾷ τὸν συνοδοιπόρον του.—«Τίποτε», τῷ ἀπαντᾷ ἐκείνος. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, φαίνεται, ὠμοίαζε πρὸς τὰ ἐν τῇ ἀκουστικῇ καλούμενα ἀνηγα σώματα. Τῆς ποιητικῆς του ταύτης εὐαισθησίας δείγματα παραίχεν ὁ Σολωμὸς ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ τῶν στίχων τοῦ Βιργιλίου, τοῦθ' ὅπερ ἐξέπληττε τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ· ἡ δὲ κατὰ τὰ πρῶτα ἐν τῇ λατινικῇ καὶ Ἰταλικῇ στιχοιουργίᾳ γυμνάσματά του εὐχέρεια αὐτοῦ ἦτο τοιαύτη, ὥστε ὁ διδάσκαλός του τῷ ἔλεγε: Greco, tu farai dimenticare il nostro Monti!

Ἐν Ἰταλίᾳ διελθὼν τὰ πρῶτα τῆς νεότητός του ἔτη ὁ Σολωμὸς, καὶ ἐν τῇ δαιμονίᾳ γλώσσῃ τοῦ Δάντου καὶ τοῦ Πετράρχου διανύσας τὰς περὶ τὴν φιλολογίαν σπουδὰς του, ἐπανῆλθεν εἰς Ζακύνθον τὸ 1818, ἐφόδιον φέρων τὴν φιλίαν διασέμων Ἰταλῶν φιλολόγων, οἷος ὁ Ἰωάννης Τόρτης, μαθητῆς τοῦ Παρίνη, καὶ ὁ Ἰωσήφ Μοντάνης. Ἐν τῷ στενῷ τῆς πατρίδος του κύκλῳ ἡ ὑψηλότης τοῦ Σολωμοῦ διάνοια ἠσθάνετο ἐαυτὴν στενοχωρουμένην· διὸ καὶ ἐσκέπτετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν φίλην αὐτῷ Ἰταλίαν, ὅπου εὐρὺ στάδιον θὰ ἠνοιγετο αὐτῷ βεβαίως πρὸς τὸν Ἰταλικὸν Πανρασόν. Ἀλλ' ἐν Ζακύνθῳ μένων ὁ Σολωμὸς, ἤρχισε μελετῶν τὴν δημώδη γλῶσσαν εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, θέλων νὰ καθυποτάξῃ τὴν ποιητικὴν φαντασίαν του εἰς τὸν ῥυθμὸν γλώσσης, ἣν ἔως τότε δὲν εἶχε μεταχειρισθῆ· διὸ καὶ τὰ πρῶτα γυμνάσματά του ἐν αὐτῇ ὑπῆρξαν δύο μεταφρά-

σεις εκ του Μεταστασιου, η *'Ανοιξι και το Καλοκαιρι*, και *'Ωδη εις την Σελινη*. Βραδύτερον δε, περι το 1821, εγραψε την *Τρελλη Μαρια* και πιθανως τα *Δύο Αδελφια*.

'Εν τούτοις κατά το έτος εκείνο ή σάλπιγγς της ελληνικής παλιγγενεσίας ειχε σημαίει από της Μονης της Αγίας Λαύρας. Το αντικείμενον ήτο αντίταξιν της ποιητικής φαντασίας του Σολωμου. 'Αλλ' αν και προϊόντος του χρόνου συμφικειούτο με την δημόδιη γλώσαν και ήδη εγραφεν έλευθέως εις αυτήν, ουχ ήπτον εδίσταξε, παρά τας προτροπάς των φίλων, ν' αποδυθής εις έργον μεγαλειτέρας σπουδαιότητας παρά τα μικρά *Τραγούδια*, ατινα έως τότε ειχε γράψει, οια *'Ο θάνατος της 'Ορρανης*, *'Ο θάνατος του Βοσκού*, *'Η Εύρυκήμε*, *'Η Ξαρθούλα* κλ. Εύτυχως περι τα τέλη του 1822 εφθασεν εις Ζάκυνθον ή Σπυριδιων Τρικούπης, οστις, γνωρίζας τον Σολωμόν, παρώτρυνεν αυτόν ανεκδότως να εγκαταλείψη την Ιταλικήν ποιήσιν και να αφιερωθή όλως εις την δημόδιη ελληνικήν, αναδεικνυόμενος θεμελιωτής νέας ποιητικής σχολής εν τη μελλούση τότε 'Ελλάδι. Την μελέτην της μητρικής του γλώσσης ήκολούθησεν ό Σολωμός βοηθούμενος υπό του Τρικούπης' όθεν ένόσω ό Τρικούπης έμενεν εν Ζακύνθω, ήσαν άχώριστοι, περι την μελέτην της δημόδους γλώσσης και της αρχαίας καταγιόμενοι—«*Παρατηρώ*», τώ έλεγεν ό Τρικούπης, *ότι όσω προκόπτεις εις την αρχαίαν ελληνικήν, τόσω άπλούστερα γράφεις εις την όμιλουμένην.*»—«*Τούτο σημαίνει*», τώ απερικήθη ό Σολωμός, *«ότι έννοώ καλλίτερα και την μίαν και την άλλην.»*

Και τωόντι' ή πρόδός του εις την γλώσαν είναι καταφανής εις τον *'Γμνον εις την 'Ελευθερίαν*, ον εγραψε τον Μάϊον του 1823, εν τώ διαστήματι ενός μηνός, ως λέγεται. 'Ο *'Γμνος* ούτος και ό *Αάμπρος*, ον συγγρόνως τότε προσχεδίασε, βραδύτερον δε κατά διαφορους εποχάς εγραψεν εις αποσπάσματα, έμεινε δε έργον ατελές, θεωρούνται τα δύο άριστουργήματα του Σολωμου. 'Ο *'Γμνος* έτυπώθη τό 1824 τό πρώτον εν Μεσολογγίω, ήτε δε ό Τρικούπης υπήγε ν' αναγνώση αυτόν, άνέκδοτον έτι, εις τον Λόρδον Βύρωνα, ό μέγας ούτος ποιητής ειχεν ήδη εκπνεύσει. 'Ο θάνατος δε του μεγάλου εκείνου άνδρός εν μέσω των αγωνιζομένων 'Ελλήνων ενέπνευσεν εις τον Σολωμόν τό γνωστόν λυρικόν ποιήμα του *Εις τό θάνατο του Λόρδ Μπαίρον*, όπου σνν άλλοις δι' άπαραμίλλου χάριτος και εζαισίας καλλονής περιγράφει τούς εν Μεσολογγίω αγωνιζομένους ως εξής:

Δεν ήταν ή μέρα τούτη
Μοσχολίθανα, ψαλμοί.
Νά, μολύδια, νά, μπαρούτι,
Νά, σπαθίων λαμποκοπή.

'Σ τον άέρα ανακητόνουνται:
Οι σπιθόβολοι καπνοί,

Και από πάνω φανερόνουνται:
'Ισχυροί θεοί, πολεμικοί.

Και είναι αυτοί, 'που πολεμώντας
'Εσκεπάσανε τη γη,
'Πάνου εις τ' έρματα βροντώντας
Με τό ελεύθερο κορμί.

Και άγκαλιάσματα έχει πλήθια,
Δάφνας, έλαθαν, φίλια,
'Όσα ελάβανε εις τα στήθια
Βόλια τούρκικα, σπαθιά.

'Όλοι εκείνοι οι πολεμάρχοι:
Περιζώνουνε πυκνοί
Την ψυχή του Πατριάρχη,
Που τον πόλεμο ειλόγει.

Και αναδεύονται και γέρουνε,
Και εις τό πρόσωπο ήλαροί,
Χεραπλόδουνε και παίρνουν
'Από τη σπιθοβολή.

Του *'Γμνον εις την 'Ελευθερίαν* έδημοσιεύθη τό 1825 ανάλυσις και κρίσις υπ' αυτού του Σ. Τρικούπης γραφείσα και καταχωρισθεισα εν τη υπό του αιδίμου Φαρμακιδου εκδιδομένη τότε εν Ναυπλίω *Γενική 'Εφημερίδι της 'Ελλάδος*, εξής, *χάριν των νεωτέρων*, αποσπώμεν τό συμπέρασμα:

«Τό γυμνασμένον εις την ποιήσιν αυτί άκούει εις αυτόν τον *'Γμνον* όλους τούς τύπους της ποιήσεως και ή ποικιλία αυτή τό μαγεύει τόσον, ώστε θέλει να τον άκούση όλον διά μιάς. Βάθος γνώσεων των κανόνων της ύψηλης λυρικής δείχνει ό ποιητής, όταν πηδά από μίαν υπόθεσιν εις άλλην' ή θερμότης της καρδιάς του αποφεύγει πάντοτε την ψυχρότητα της Μυθολογίας και τό ύψος των ιδεών του αποστρέφεται τούς κοινους τύπους της ποιήσεως. Είναι γραμμένος εις την κοινοτάτην γλώσαν, εις την όποιαν είναι παράκαιρον να κάμω κάμμίαν κρίσιν, θέλοντας κατά τό παρόν ν' αποφυγω τας συνειθισμένας διά την γλώσάν μας λογομαχίας' αλλ' όποιαδήποτε και αν ήναι καθενός ή γνώμη, δικαίον είναι να παρατηρηθή, ότι ή εύρυχωρία της φαντασίας του ποιητού επλάτυνε και αυτά τα στενά όρια της κοινής μας γλώσσης, την όποιαν και άνέβασεν εις τα ύψη των ιδεών του. 'Η αρμονία των στίχων θά φανή νέα βέβαια εις την ελληνικήν ακοήν και όχι άρεστή' αλλά δεν δυσκολεύομαι να ειπώ, ότι είναι τόσον περισσότερο ήδονική, όσον τό αυτί του ακροατού είναι μουσικώτερον. "Αν δεν με άπατῆ ή ειλικρινής μου πρὸς τον ποιητήν φιλία, νομίζω, ότι οι άξιοι αναγνώσται αυτού του *'Γμνον* θέλει τον κρίνουν δόξαν της 'Ελλάδος και θέλει ειπουν μαζί μου, ότι εις κανένα καιρόν και εις κανένα έθνος ή 'Ελευθερία δεν ήυρε ψάλτην άξιώτερον.»

Και τωόντι' αναφέρων ανωτέρω ό Τρικούπης τούς στίχους, δι' ων περιγράφει ό Σολωμός την ελευθερίαν, λέγει: «Μία τέτοια περιγραφή πρέ-

πει να ήναι ή έσπερινή και αυγινή προσευχή κάθε φιλελευθέρου.»

'Α! τό φως 'που εσ' στολίξει
Σνν ήλιου φειγγοβολή,
Και μακρόθεν σπινθηρίζει,
Δεν είναι, όχι, από την γη.
Αάμψιν έχει όλη φλογώδη'
Χείλος, μέτωπο, όφθαλμός,
Φως τό χέρι, φως τό πόδι,
Κι' όλα γύρω σου είναι φως.

Είναι γνωστόν, ότι τον *'Γμνον* τούτον έμελοθέτησεν ό πολὺς την μουσικήν τέχνην Νικόλαος Μάντζαρος ό Κερκυραϊός, φίλος στενός γενόμενος του Σολωμου, ότε ούτος περι τό 1828 μετέβη και αποκατέστη όριστικῶς εν Κερκύρα, επί τῷ σκοπῷ του να αφιερωθή ανετώτερον εις τας προσφιλείς περι την φιλολογίαν και την ποιήσιν μελέτας του. 'Η μουσική του *'Γμνον* τούτου, θεωρουμένη μεν και πρὸ της ένώσεως της 'Επτανήσου ως έθνικός ύμνος, καθιερώθη μετ' αυτην ως ύμνος Βασιλικός. 'Αλλά πλην του *'Γμνον* τούτου και άλλα ποιήματα του Σολωμου έτόνισε θαυμασιώς ό Μάντζαρος, οίον την *Φαρμακομήτην*, τραγικόν κοινωνικόν επεισόδιον της Ζακύνθου, την *Αυγουλά*, την *Ξαρθούλα*, τας δύο πρώτας στροφάς του *'Γμνον εις τον Μπαίρον*, κλ.

'Εν Κερκύρα διαμένων ό Σολωμός εξηκολούθει μετὰ θάρρους τό στάδιον, όπερ ήνοιγε πρὸ αυτού ή ύψηλή φαντασία του και αή όσημέραι βαθύτεραι περι την τέχνην και την φιλοσοφίαν μελέται του. Κατά την εποχήν δε ταύτην εσχεδιάζε τον *Κρητικόν*, οστις όμως, όπως και πολλά των έργων του, έμεινεν άπόσπασμα, και μόνον μετὰ τον θάνατον αυτού εγένετο γνωστόν. Κατά τό 1833 πεισματώδης οικογενειακή δίχη, άπειλούσα, εαν κατ' αυτού απέβαινε, ν' αναρπάση απ' αυτού και του αδελφου του όλόκληρον την πατρικήν κληρονομίαν, διαρκέσασα δε μέχρι του 1838, απέσπασεν αυτόν της συνήθους μελέτης του και ετάραξαν την γαλήνην του βίου του ένσπειρασά εις την ψυχήν του τα άχώριστα από τοιούτων δικών πάθη και καταστήσασα τον τέως αγαθόπιστον χαρακτηρήα του φιλόποπτον και κάπως μισάνθρωπον, διότι, ως έλεγεν, ή περιστάσις αυτή παρέσχεν αυτῷ άφορμήν να μεταβάλη γνώμην περι πολλῶν φαινομένων φίλων του.

'Απομονωθείς ούτω έκουσίως ό Σολωμός κατεγίνετο εις φιλοσοφικās μάλλον μελέτας και εις την τελειοποίησιν των ατελῶν έργων του, ών όμως οὐδεν άφηκε τετελεσμένον. Εις ταυτα άνάγεται και τό των *'Ελευθέρων Πολιορκημένων*, ήτοι ή πολιορκία του Μεσολογγίου, έργον θαυμασιόν, ως φαίνεται εκ των ολίγων αποσπασμάτων ατινα εσωθήσαν και των ιδιοχειρων σημειώσεων του ποιητού, διότι ό Σολωμός, υπείκων εις τας ύψηπέτιδας όρας της εύρείας φαντασίας του, εγραψεν εν ειδει σημειώσεων εις πεζόν λόγον τας ιδέας του, επιφυλασσομένος βραδύτερον

να τας στιχουργήσῃ και κατατάξῃ. 'Αλλ' αυτός ούτος της φαντασίας του ό όργανός, ή άριέρωσις του ήσως εις φιλοσοφικās μελέτας, και ή πρὸς την κοινωνίαν επελθούσα, ένεκα των προεκτεθέντων αιτίων, οίοναι άποστροφῇ συνετέλεσαν ήσως εις τό ανωτέρω αποτέλεσμα' διό και όταν απέθανεν οι πάντες επίστευον, ότι θα εύρεθῶσι μεταξύ των χειρογράφων αυτού άριστουργήματα, κρίνοντες εκ των ολίγων στίχων, ους ένίοτε άπήγγελλε διά της μελιφρότου και εφρόθμου φωνης του πρὸς τούς φίλους του. 'Οθεν και κατ' αρχάς επιστεύθη, ότι τα χειρόγραφα αυτού εκλάπησαν υπό κερδοσκόπου' αλλ' ήδη είναι βέβαιον, ότι τα περισθέντα ήσαν τα μόνα όσα ό Σολωμός αποθηήσκων άφηκε. Ταυτα δε, κατ' εντολήν του αδελφου αυτού και μόνου κληρονόμου Δημητρίου, εζεδόθησαν εν Κερκύρα τό 1859 υπό του κυριου Ιακώβου Πολυλά, φίλου αυτού, κατατάξαντας δεόντως ταυτα και δι' έμβριθευς προλόγου σννοδεύσαντος αυτά.

Κατά την τελευταίαν του βίου του δεκαετηρίδα ό Σολωμός επανήλθεν αυθις εις την Ιταλικήν ποιήσιν και διάφορα εν τη αρμονικωτάτη εκείνη γλώσση εστιχούργησε μικρά ποιήματα, ατινα και ταυτα μετὰ των λοιπων εζεδόθησαν, συμπεριληφθέντα εν τη προσημειωθειση Συλλογῇ μετὰ προλόγου του καθηγητου Ιωσήφ Κουαρτάνου.

'Αλλά πλην των λυρικών, ό Σολωμός εγραψε και σατυρικά τινα, ών πρωτεύει τό *'Ορεινόν*, γραφέν τῷ επαύριον της κηδείας ενός βαθυπλούτου εϋπατρίδου συμπολίτου του, φημιζομένου επί φιλαρπαγία και τοκογλυφία. 'Επίσης δε και επιγράμματα τινα, εν οίς τό εξής εύφυστατον εις δοκησίσοφον:

Σε βλέπω πάντα που κυλάς'
Γιά πέμου, φύγαλο, που πάς;
Που πάς όμπρός όπισω;
— Τον κόσμο να φωτίσω!

'Ο Σολωμός ειχεν ένίοτε και την οϋρανίαν δύναμιν του αυτοσχεδιάζειν. 'Εν τη συλλογῇ των ποιημάτων του απαντῶνται και τινα αυτοσχεδιασμένα Ιταλιστί, ήσως διότι τῷ στιχουργείν εν τη γλώσση ταύτη ήτο αυτῷ προχειρότερον, ή διότι εις τας περιστάσεις καθ' ός άπήγγειλε ταυτα προσήρμωζε μάλλον ή Ιταλική στιχουργία. 'Αλλά και εις πεζόν εγραψεν ό Σολωμός και Ιταλιστί και ελληνιστί. Τά σπουδαιότερα των έργων του τούτων είναι ό Διαλογος περι γλώσσης μεταξύ Ποιητού, φίλου και Σοφολογικωτάτου, γραφείς εν τη δημόδιη γλώσση τό 1824, ού άντίγραφον διατήρησεν ό φίλος αυτού Γ. Τερτσέτης και ούτω περισωθείς εδημοσιεύθη εν τη είρημένη Συλλογῇ' και ό επικήδειος εις τον Ούγον Φώσκολον, φίλον και συμπολίτην του, απαγγελθείς τό 1827 εν τη Λατινική Μικροπόλει της Ζακύνθου, τελουμένου μνηστήριου υπό των συγ-

γενῶν τοῦ Φωσκόλου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, ἰταλιστὶ γεγραμμένῳ, ἡ ῥητορικὴ δεινότης τοῦ Σολωμοῦ δὲν φαίνεται κατωτέρα τῆς ποιητικῆς του τέχνης· τοσαύτην δὲ εἰς τοὺς ἀκροατὰς, ἀπαγγελλόμενος ὁ λόγος οὗτος παρήγαγεν αἰσθησιν, ὥστε τὸ ἱερὸν τοῦ τόπου δὲν ἀπέτρεψεν αὐτοὺς νὰ χειροροτήσωσι τὸν ῥήτορα.

Ὁ Σολωμὸς ἀπέθανεν ἐν Κερκύρα, ὅπου διαρκῶς ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεώς του διέμεινε, τὴν 9 Νοεμβρίου 1856, ἐκ μακρᾶς νόσου, μὴ διαγνωσθείσης ἀκριβῶς ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, καταληξίας δὲ εἰς ἐγκεφαλικὸν πάθημα. Ἡ Ἴόνιος Βουλὴ, συνεδριάζουσα τότε, δι' ὁμοφώνου ψηφίσματος διέκοψε τὰς συνεδριάσεις τῆς, κηρύξασα δημοσίον πένθος ἐπὶ τῇ ἀπολείᾳ τοῦ μεγάλου ἀνδρός· ἡ δὲ δημοτικὴ τῆς Κερκύρας ἀρχὴ διέταξε νὰ παύσῃ πᾶσα δημοσὶα διασκεδάσις καὶ αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις, ἐνόσω ὁ νεκρὸς τοῦ Σολωμοῦ ἔμεινε ἀταφος· ἡ κηδεία αὐτοῦ, καθ' ἣν ἀπᾶσα ἡ πόλις συνέρρευσε σκυθρωπῇ καὶ ἐν σιγῇ, εἶχε τι τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπιβάλλον. Ἐν δὲ τῇ πατριδι αὐτοῦ Ζακύνθῳ ἐγένετο δημοτελέστατον μνημόσυνον, καθ' ὃ πλείστοι ἀπηγγέλθησαν ἐπικύδριοι λόγοι, ἐν οἷς βεβαίως ὁ ὠραιότερος ὑπῆρξεν ὁ ὑπὸ τοῦ τότε ἐν Ζακύνθῳ διατελοῦντος προέδρου τοῦ Πρωτοδικείου Ἰουλίου Τυπάλδου, τοῦ ἐπιχαρίτου ποιητοῦ τοῦ Θανάτου τῆς Χάμκας καὶ τοῦ δεξιῶ μεταφραστοῦ εἰς στίχους βέροντας καὶ ὠραίους τῆς Ἀπελευθερωμένης Ἱερουσαλήμ τοῦ Τάσσου, ἧς ἀποσπάσματα πρὸ ἔτους ἐδημοσίωσεν ὁ Παρισσὸς καὶ ὁ Ζακύνθιος Ἀρθῶρ.

Τὸ σῶμα τοῦ Σολωμοῦ ἐτάφη προσωρινῶς ἐν τῷ κοιμητηρίῳ Κερκύρας, ὁπότεν βραδύτερον, κατὰ τὸ ἔτος 1861, κατὰ βούλησιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Δημητρίου, γενομένης τῆς ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων, μετηνέχθησαν τὰ ὅσα αὐτοῦ εἰς Ζακύνθον καὶ ἐναπετέθησαν ὅπισθεν τοῦ Ἁγίου Βήματος τοῦ Ναοῦ τοῦ Παντοκράτορος ἐπὶ τῆς Πλατείας τοῦ Ἁγίου Μάρκου, μετονομασθείσης ἐκτοτε, ψηφίσματι τοῦ Ἐπαρχιακοῦ Συμβουλίου, Πλατείας τοῦ Ποιητοῦ. Ἐπὶ τοῦ τόπου ἐκείνου ἀνηγέρθη, δαπάναις τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, στήλη ἐκ πεντελικῆς μαρμάρου φέρουσα τὴν προτομὴν αὐτοῦ, καλλιτεχνῆθεισαν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Κόσσου καὶ πολλαχῶς ἀνακαλοῦσαν τὴν γλυκεῖαν ἄμα καὶ ἐπιβάλλουσαν μορφήν τοῦ μεγάλου ἀνδρός.

Τὸν Σολωμὸν ἐξόχως ἐτίμα ὁ διάστηρος τῆς Ἱταλίας φιλόλογος Θωμασαῖος, ὅστις, πρόσφρων ἐν Κερκύρα διαμῆνων, στενήν εἶχε συνδέσει μετ' αὐτοῦ φιλίαν· ἐθεώρει δὲ τὰ ἰταλικά ποιήματά του γνήσια ἄνθη τοῦ ἰταλικῆς Παρνασσοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὰ Ἑλληνικά στιχοῦργήματά του, ἀκούων ἀπαγγελλόμενα ἀπὸ τὸ τεχνικώτατον αὐτὸ τοῦ ποιητοῦ στόμα, κατέθελλον αὐτὸν

διὸ καὶ τὸ ἐπίγραμμα Μικρὸς Προφήτης, ἄμ' ἀκούσας ἀπαγγελλθέν, μετέφρασεν εἰς ὠραίους λατινικοὺς στίχους. Παραβάλλων δ' ὁ Θωμασαῖος τὸν Σολωμὸν πρὸς τοὺς Γερμανοὺς, τῷ ἔλεγεν· «Ἐκεῖνοι δίδουν καὶ εἰς τὰ κοινὰ νοήματα τὴν ἔψιν τῆς ἐμβριθείας· σὺ ὅμως εὔρες τὸν τρόπον νὰ καταστήτῃς κοινὰς καὶ τὰς βαθυτέρας ἐννοίας.»

Ὁ Σολωμὸς δύναται δικαίως νὰ κληθῆ Ἐθνικὸς ποιητής, διότι ὑποθέσεις ἐθνικαὶ ὑπῆρξαν αἱ ὠραιότεραι ἐμπνεύσεις τῆς φαντασίας του. Ἐκείθεν ἡ πάλλουσα ἑλληνικὴ καρδιά αὐτοῦ ἠερώθη τὰ προπλάσματα, εἰς τὰ ὅποια ἡ δαιμονία αὐτοῦ τέχνη ἐνεφύσησε ζῶν, καταστήσασα αὐτὰ ἀθάνατα. Ὅτι δὲ ὁ Διονύσιος Σολωμὸς τὴν καρδίαν εἶχεν ὅλος ἑλληνικὴν, ἀποδεικνύει ἡ ἐξῆς αὐτόγραφος σκέψις του, ἧτις εὔρεθη ἐν τοῖς χειρογράφοις του·

«Κλειῖες μέσα ἔς τὴν ψυχῇ σου τὴν Ἑλλάδα, καὶ θά αἰσθανθῆς μέσα σου νὰ λαχταρίζη κάθε εἶδος μεγαλείου.»

Ὅταν καὶ ἡμεῖς, ἐκ τῶν παθημάτων συνετισθέντες, παύσωμεν νὰ ἤμεθα ὀλιγώτερον βυζαντινοί, συζητοῦντες προτιμότερον τὰ περὶ τοῦ κύρους δημοτικῆς τινοῦ ἐκλογῆς ἢ ἀνδρικώτερον καὶ προεδέστερον ἐνεργούντες ἐν τῷ περὶ ἐπεκτάσεως τῶν ἡμετέρων ὀρίων ζήτηματι, ὅταν λέγω καὶ ἡμεῖς σκεφθώμεν, ὡς οἱ ἀναγεννηθέντες Ἴταλοι πράττουσι, πρὸ αὐτῶν δὲ πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπροσέας τὴν συναίσθησιν, νὰ ἀποδώσωμεν τὴν προσήκουσαν τιμὴν εἰς τοὺς διασημοὺς τοῦ ἔθνους ἀνδρας, εἴτε ἐν ὄπλοις, εἴτε ἐν γράμμασιν, εἴτε ἐν ἐπιστήμασι διαπρέψαντας, ἴσως τότε ἀναρτηθῆ που καὶ ἡ εἰκὼν ἢ στηθῆ ἢ προτομή, δημοσὶα δαπάνη, ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ Κράτους, τοῦ ψάλτου τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.

Ἐν Ἀθήναις, μηνί Μάρτῳ 1879. Δ. Π. Σ.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

ἐν ἡμέραις ὀγδοήκοντα.

Μυθιστορὶα Ἰουλίου Βέρν.—Μεταφρ. Ἀγγέλου Βλάχου.]

Συγγραφεὺς: 182 σελ. 337.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΔ'.

Ὁπου ἡ Φίξ ἐργάζεται σπουδαίως ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ Φιλία Φόγ.

Ὁ Φιλίας Φόγ καθυστέρει κατὰ εἴκοσιν ὠρας, ὁ δὲ Πονηρίδης, ἀκουσίᾳ τῆς βραδύτητος ἀφορμῆς, ἦν ἀπληπισμένος, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἀνεπιστρεπτεῖ κατέστρεφε τὸν κύριόν του.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ πράκτωρ προσῆλθεν εἰς τὸν κ. Φόγ, καὶ θεωρῶν αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτεῖ, τὸν ἠρώτησε:

— Σπουδαίως, κύριε, βιάζεσθε;

— Σπουδαιότατα· ἀπῆλθον ἐκεῖνος.

— Ἐπιμένω, ὑπέλαβεν ὁ Φίξ. Ἔχετε συμφέρον νὰ ἴσθθε εἰς Νέαν Ἰόρκην τὴν ἐνδεκάτην τοῦ μηνός, πρὸ τῆς ἐνάτης ὥρας τῆς ἑσπέρας, καθ' ἣν ἀναχωρεῖ τὸ ἀτμόπλοιον διὰ Λίβερπουλ;

— Συμφέρον μέγιστον!

— Καὶ ἂν ἡ ὁδοπορὶα σας δὲν διεκόπτετο ὑπὸ τῆς προσβολῆς ἐκείνης τῶν Ἰνδῶν, θὰ ἴσθθε εἰς Νέαν Ἰόρκην τὴν πρωτὴν τῆς ἐνδεκάτης;

— Μάλιστα· δώδεκα ὠρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ἀτμοκινήτου.

— Καλλίστα. Καθυστέρειτε λοιπὸν εἴκοσι ὠρας. Μεταξὺ εἴκοσι καὶ δώδεκα ἡ διαφορὰ εἶνε ὀκτώ. Θέλετε νὰ τὰς κερθήσθε πάλιν, τὰς ὀκτὼ αὐτὰς ὠρας;

— Πῶς; πεζός; ἠρώτησεν ὁ Φόγ.

— Ὅχι· δι' ἐλκλήθρου, ἀπήντησεν ὁ Φίξ, δι' ἐλκλήθρου ἰστιοφόρου. Ἀνθρωπὸς τις μαῦ ἐπρότεινεν αὐτὸ τὸ μέσον.

Ὁ ἀνθρωπὸς οὗτος ἦτο ὁ ὀμιλήσας τὴν νύκτα εἰς τὸν Φίξ καὶ ἀποπεμφθεὶς παρ' αὐτοῦ.

Ὁ Φιλίας Φόγ οὐδὲν ἀπῆλθον εἰς τὸν Φίξ, ἀλλ' ἐπλησίασεν εἰς τὸν ὑποδειχθέντα αὐτῷ ἀνθρωπὸν, ὅστις ἐπεριπάτει ἐπὶ τῆς κρηπίδος τοῦ σιδηροδρόμου. Μετὰ μικρὸν δὲ ὁ Φιλίας Φόγ καὶ ὁ Ἀμερικανὸς οὗτος, καλούμενος Μουτζ, εἰσῆρχοντο εἰς μικρὴν τινα καλύβην, κατεσκευασμένην ὑπὸ τὸ φρουρίον.

Ἐκεῖ δὲ ὁ Φόγ παρετήρησε παράδοξόν τι μέσον μεταφορᾶς: εἶδος πλαισίου, πεπηγμένου ἐπὶ δύο δοκῶν, ἀνακύρτων ἐμπρός ὡς τὰ ὑποβλήματα τῶν ἐλκλήθρων, καὶ δυναμένου νὰ χωρήσῃ πέντε ἢ ἕξ ἐπιβάτας. Κατὰ τὸ τρίτον τοῦ μήκους του, πρὸς τὰ ἑμπρός, ὑψούτο ἰσθὸς ἀρκετὰ ὑψηλός, φέρων μέγιστον ἐπίδρομον, ὅστις στερεώτατα κρατούμενος ὑπὸ μεταλλικῶν ἐπιτόνων, ἔφερε πρότονον χρήσιμον εἰς ἀναγωγὴν κολοσιναίου ἀρτέμονος. Ὅπισω δ' αὐτοῦ εἶδος τι πρυμνοκωπίου ἐχρησίμευε, δίκην αἰκάκος, εἰς διεύθυνσιν τῆς συσκευῆς.

Ὡς βλέπει τις, ἦτο ἐλκλήθρον ἐξηρητισμένον εἰς κέλπη, τὰ ἀμφίβια δὲ ταῦτα σκάφη μεταβαίνουσι μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν, ὅτε τὸν χειμῶνα περικυκλοῦσιν αἱ χιόνες τὰς ἀμαξοστοιχίας καὶ στρώμα πάγου καλύπτει τὸ πεδίον. Ἔχουσι δ' ἄλλως λαμπρὰν τὴν ἰστιοφορίαν, πολλὴ ἀφθονωτέραν τῶν καταδρομικῶν κερκούρων, καὶ ὅταν οὐριοδρομῶσιν, ὀλισθαίνουσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν λειμῶνων μετὰ ταχύτητος ἴσης ἂν οὐχὶ καὶ ἀνωτέρας τῶν ὀλοταχῶν ἀμαξοστοιχιῶν.

Ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν ἐκλείσθη συμφωνία μεταξὺ τοῦ κ. Φόγ καὶ τοῦ κυβερνήτου τοῦ ἰστιοφόρου ἐλκλήθρου. Ὁ ἀνεμὸς ἦτο οὐρίος, πνέων σφοδρῶς ἐκ δυσμῶν, ἡ χιὼν εἶχε σκληρυνθῆ, καὶ ὁ Μουτζ ὑπέσχετο νὰ μεταφέρῃ τὸν κ. Φόγ εἰς Ὁμάχαν ἐντὸς ὀλίγων ὠρῶν. Ἐκείθεν συγχύταται εἰσιν αἱ ἀμαξοστοιχίαι καὶ πολλοὶ οἱ

δρόμοι, δι' ὧν κοινοῦνται ἡ Ὁμάχα πρὸς τὸ Χικάγον καὶ τὴν Νέαν Ἰόρκην. Ἄν ἦτο λοιπὸν ἀδύνατον ν' ἀνακηθῆ ὁ ἀπολεσθεὶς χρόνος, καὶ οὐδεὶς ἐχῶρει δισταγμὸς εἰς ἀπόπειραν.

Ὁ κ. Φόγ, μὴ θέλων νὰ ἐκθέσῃ τὴν κ. Ἀουδὰ εἰς τὰς ἐνοχλήσεις ὑπαίθρου ὁδοπορίας διὰ τοῦ ψύχους ἐκείνου, ὅπερ θὰ ἠϋξάνεν ἐτι ἡ ταχύτης τοῦ δρόμου, προέτεινεν αὐτῇ νὰ μείνῃ ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ Καίρνε ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Πονηρίδου, ὅστις θ' ἀνελάμβανε νὰ μεταγάγῃ τὴν νεαρὰν γυναῖκα εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ καλλιτέρας ὁδοῦ καὶ ὑπὸ κρείττονας ὁρους.

Ἄλλ' ἡ κ. Ἀουδὰ ἠρνήθη ν' ἀποχωρισθῆ τοῦ κ. Φόγ, καὶ ὁ Πονηρίδης ἐχάρη μεγάλως ἐπὶ τῇ ἀποφασί ταύτῃ, διότι κατ' οὐδὲν ἔστεργε ν' ἀρῆσῃ τὸν κύριόν του συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ Φίξ.

Τί δὲ οὗτος τότε διελογίζετο, δύσκολον εἶνε νὰ ῥηθῆ. Εἶχεν ἄρᾳ γε κλονίσει τὴν πεποιθήσιν του ἡ ἐπιστροφή τοῦ Φόγ, ἡ ἐξηκολούθη νὰ τὸν θεωρῆ ὡς κατεργάρον τετραπέρασ, ὅστις, περκατώσας τὴν περιουσίαν του, ἐφρόνει ὅτι θὰ ἦτο ἐντελῶς ἀσφαλῆς ἐν Ἀγγλίᾳ; Ἰσως ἀλθῶς ἡ περὶ τοῦ κ. Φόγ γνώμη τοῦ Φίξ εἶχε μεταβληθῆ. Οὐχ ἦπτον ὅμως ἀπόφασιν εἶχεν οὗτος νὰ ἐκπληρῶσῃ τὸ καθήκον του, καὶ ἀνυπαμονώτερος πάντων, ἐπέσπευδε τὴν εἰς Ἀγγλίαν ἐπιστροφὴν.

Τὴν ὀγδόην ὠραν τὸ ἐλκλήθρον ἦν ἑτοιμὸν εἰς ἀναχωρῆσιν, καὶ οἱ ἐπιβάται, λαβόντες θέσιν ἐν αὐτῷ περισυλλίθησαν διὰ τῶν ὁδοπορικῶν των γλαινῶν. Ἐρθησαν τότε τὰ δύο κολοσιναῖα ἰστία, καὶ ὑπὸ τὴν αἰθρὴν τοῦ ἀνέμου ἤρξατο τρέχον τὸ σκαφίδιον ἐπὶ τῆς πεπαγυίας χιόνος τεσσαράκοντα μίλια τὴν ὠραν.

Ἡ ἀπὸ τῆς Ὁμάχας ἀπόστασις τοῦ φρουρίου Καίρνε εἶνε κατ' εὐθείαν γραμμὴν—ἡ κατὰ πῆσιν μελίσσης, ὡς λέγουσιν οἱ Ἀμερικανοὶ—διακοσίων τὸ πολὺ μιλίων. Ὄποτε, ἂν ὁ ἀνεμὸς διήρκει, ἐντὸς πέντε ὠρῶν ἡδύνατο νὰ διανυθῆ τὸ μεταξὺ διάστημα· καὶ ἂν οὐδὲν συνέβαινεν ἕκτατον, τὴν πρώτην ὠραν μετὰ μεσημβρίαν θὰ ἔφθανε τὸ ἐλκλήθρον εἰς Ὁμάχαν.

Ὅποια ὁδοπορία! Οἱ ἐπιβάται, συσφιγγόμενοι πρὸς ἀλλήλους, δὲν ἠδύναντο νὰ ὀμιλήσωσι, διότι τὸ ψύχος, ὅπερ ἠϋξάνεν ἡ ταχύτης, ἔκοπτε τὸν λόγον των. Τὸ ἐλκλήθρον ὀλισθαίνε τοσοῦτον ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς πεδιδάδος, ὅσον λέμβος τις ἐπὶ λείας καὶ ἀσκαλεύτου θαλάσσης, ἐσάκις δὲ ὁ ἀνεμὸς ἐπέπνεε θίγων τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἔλεγε τις ὅτι τὸ σκάφος ὑψούτο ὑπὲρ τὸ ἕδαφος διὰ τῶν μεγάλων του ἰστιῶν. Ὁ Μουτζ ἐκράτει τὸ πηδάλιον, καὶ διετήρει τὸ ἐλκλήθρον εὐθυδρομοῦν, ἐπανορθῶν διὰ τοῦ πρυμνοκωπίου του πᾶσαν τοῦ σκάφους λοζδρομίαν. Τὰ ἰστία ἦσαν πλῆρη ἀνέμου, ὁ ἀρτέμων εἶχεν ἀρθῆ ὑπὲρ τὸν ἐπίδρομον, ὑψοθέντος δὲ ἐνός ἐτι ἐπιστηλίου, ἠπλώθη ἐπ' αὐτοῦ λαῖφος, ὅπερ ἠϋξάνεν ἐτι μάλλον τὴν ὑπὸ τῶν ἀλλῶν ἰστιῶν διδομέ-

νην ὄθρην εἰς τὸ σκάφος. Δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ ὑπολογισθῆ μαθηματικῶς ἡ ταχύτης τοῦ ἑλικήθρου, ἀλλὰ δὲν ἦτο βεβαίως κατωτέρα τῶν τεσσαράκοντα μιλίων καθ' ὥραν.

— Ἄν δὲν σάσῃ τίποτε, εἶπεν ὁ Μούτζ, θά φθάσωμεν!

Ἔῤιξε δὲ συμφέρον αὗτος νὰ φθάσῃ ἐντὸς τῆς τεταγμένης προθεσμίας, διότι ὁ κ. Φόγ, πιστός πάντοτε εἰς τὸ σύστημά του, εἶχε σαγηνεύσει αὐτὸν διὰ σπουδαίας ἀμοιβῆς.

Ἐπιπλέον, ὅν διέτευνε κατ' εὐθείαν τὸ ἑλικήθρον, ἦτο ὁμαλὸς ὡς θαλάσσης ἐπιφάνεια, κ' ἐφαίνετο ἀπέραντον παρῳαμένον ἕλος. Ὁ τὸ μέρος ἐκείνο διατρέγων σιδηρόδρομος ἀνήγγετο ἀπὸ τῶν μεσημβρινοδυτικῶν πρὸς τὰ βορειοδυτικά, διὰ τῆς Μεγάλης-Νήσου, τοῦ Κολόμβου, πόλεως σπουδαιοτάτης, τῆς Νεβράσκας, τοῦ Σχοούλερ, τοῦ Φερμόντ καὶ τῆς Ὀμάχης ἠκολούθει δὲ καθ' ὄλν του τὴν ἕκτασιν τὴν δεξιᾶν ὄθρην τοῦ Πλάττη. Τὸ ἑλικήθρον ὅμως, συντέμνον τὴν ὁδὸν ταύτην, διέτρεχε τὴν γορδὴν τοῦ τόξου ὅπερ διέγραφεν ἐκείνη. Ὁ Μούτζ δὲν εἶχε φόβον νὰ ἐμποδισθῆ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, κατὰ τὸν μικρὸν αὐτοῦ ἀγκῶνα ὀλίγον πρὸ τοῦ Φερμόντ, διότι τὰ ὕδατά του ἦσαν πεπηγότα. Ἦτο λοιπὸν ὁ δρόμος ἐντελῶς ἐλεύθερος, καὶ ὁ Φιλέας Φόγ δύο μόνον πράγματα εἶχε νὰ φοβηθῆ: βλάβην τοῦ ἑλικήθρου καὶ μεταβολὴν ἢ κατάπτωσιν τοῦ ἀνέμου.

Ἄλλ' ὁ ἀνεμος οὐ μόνον δὲν ἐξήσθηνει, ἀλλ' ἐσοφδρύνετο τὸναντίον, καὶ ἔκαμπε τὸν ἰστόν, ὅν στερεῶς συνεκράτουσιν οἱ σιδηροὶ πρόνοι. Τὰ μεταλλικά ἐκεῖνα σύρματα, ὅμοια πρὸς χορδὰς μουσικοῦ ὄργανου, ἀντήχουν ὡς ὑπὸ τόξου θηγόμενα, καὶ τὸ ἑλικήθρον ἕπτατο οὕτως εἰπεῖν ἐν μέσῳ πενήθιμον καὶ παραδόξως ἐντόνου ἀρμονίας.

— Αἱ χορδαὶ αὐταὶ ἀποτελοῦν σωστὴν συναυλίαν! εἶπεν ὁ κ. Φόγ.

Καὶ αὐτὰ μόνον εἶπε καθ' ὄλν τὴν ὁδοιπορίαν. Ἦ κ. Λουδά, ἐπιμελῶς κεκαλυμμένη διὰ γλαινῶν καὶ σισυρών, ἦτο κατὰ τὸ δυνατὸν προπεφυλαγμένη κατὰ τοῦ ψύχους· ὁ δὲ Πονηρίδης πορφυρὰν ἔχων τὴν ὄψιν ὡς ὁ ἐν οὐλύχλαις καταδυόμενος ἥλιος, ὡσφραίνετο τὸν δρμιὺν ἀέρα, καὶ ἐν τῇ ἀταραχῇ πεπειθῆσαι τοῦ χαρακτῆρός του ἤρξατο πάλιν ἐλπίζων. Θὰ ἔφθανον μὲν τὴν ἐσπέραν ἀντὶ τῆς πρωίας εἰς Νέαν Ἰόρκην, ἀλλ' ὑπάρχον ἐτι πολλαὶ πιθανότητες ὅτι θὰ ἔφθανον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ἀτμοκινήτου.

Ἠσθάνθη μάλιστα ὁ Πονηρίδης ἀκατάσχετόν τινα ὄρεξιν νὰ σφίξῃ τὴν χεῖρα τοῦ συμμάχου τοῦ Φιξ, μὴ λησμονῶν, ὅτι ὁ ἀστυνομικὸς πρᾶκτω εἶχε προμηθεύσει τὸ ἰστιοφόρον ἑλικήθρον, τὸ μόνον μέσον ἐγκαίρου μεταβάσεως εἰς Ὀμάχαν. Ἀλλ' ἕνεκα τῆς οἴδε τίνος προαισθητικῆς δὲν ἐξεπλήρωσε τὴν ὄρεξιν του ἐκείνην.

Ἐπιπλέον, ὅμως δὲν ἐλησμονῆει οὐδὲ ἠθέλε ποτε

λησμονῆσαι ὁ Πονηρίδης, ἦν ἡ γενναία καὶ ἀδίστακτος τοῦ κ. Φόγ θυσία, ὅπως ἀποσπάσῃ αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Σιού. Οὐδέποτε θὰ ἐλησμονῆσει, ὅτι ὁ κύριός του διεκινδύνευε πρὸς τοῦτο τὴν περιουσίαν του καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν!

Ἐνῶ ἕκαστος τῶν ὁδοιπόρων διαφόρως οὕτω ἐσκέπτετο, τὸ ἑλικήθρον ἕπτατο ἐπὶ τοῦ ἀπέρου τάπητος τῆς χιόνος, καὶ ἂν ποτε παρήρχετο ποταμούς τινὰς, παραποτάμια τοῦ Μικροῦ Κουανού ποταμοῦ, οὐδεὶς τὸ παρητέρει, διότι πεδιαδες καὶ ρέματα ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τῆς αὐτῆς καὶ ὁμοιομόρφου λευκῆς σινδόνης, τὸ δὲ πεδίον ἦν ἐντελῶς ἕρημον. Περιλαμβανόμενη μεταξὺ τοῦ τῆς Ἠνωμένης συμπολιτείας Εἰρηνικοῦ σιδηροδρόμου καὶ τῆς διακλαδώσεως, ἥτις μέλλει νὰ συνδέσῃ τὸ Καίρνε μετὰ τοῦ ἁγίου Ἰωσήφ, ἀπετέλει ἡ πεδιάς ἐκείνη μεγάλην τινὰ οὕτως εἰπεῖν ἀκατοίκητον νήσον, οὔτε χωρία, οὔτε σταθμὸν οὔτε φρούριον τι περιλαμβάνουσαν. Ἐνίοτε μόνον πού καὶ που, παρήρχετο δίκην ἀστραπῆς παραδοξόμορφόν τι δένδρον, οὔτινος τὸν λευκάζοντα σελιτὸν ἐλύγιζεν ὁ ἀνεμος. Ἀλλοτε στίφος πτηνῶν ἀγρίων ἀνίπταντο ἀθρόοι, ἀλλοτε δὲ καὶ λύκοι τῶν λιμνῶνων, πολυάριθμοι, ἰσχυροὶ καὶ λιμώττοντες, τρυχόμενοι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἠγωνίζοντο παρατρέχοντες τὸ ἑλικήθρον. Ὁ Πονηρίδης τότε, κρατῶν τὸ πολύκροτόν του ἦν ἐτοιμὸς νὰ πυροβολήσῃ κατὰ τῶν ἐγγυτέρων. Ἄν ἕνεκα συμβάντος τινὸς ἐκτάκτου ἠναγκάζετο νὰ σταματήσῃ τὸ ἑλικήθρον, οἱ ὁδοιποροὶ προσβαλλόμενοι ὑπὸ τῶν σαρκοβόρων ἐκείνων, ἤθελον διατρέξει σπουδαιοτάτον κίνδυνον. Ἀλλὰ τὸ ἑλικήθρον ἀντεῖχε, καὶ προδραμὸν ταχέως ἀφῆκε μετὰ μικρὸν ὀπίσω του ὀλόκληρον τὴν ὠρουμένην ἀγέλην.

Τὴν μεσημβρίαν ὁ Μούτζ ἀνεγνώρισεν ἐκ τινῶν σημείων, ὅτι διήρχετο τὸ πεπηγὸς ρεῖθρον τοῦ Πλάττη. Οὐδὲν εἶπεν, ἀλλ' ἦτο βεβαίως, ὅτι μετὰ εἰκοσι μίλια θὰ ἔφθανεν εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Ὀμάχης. Ἀληθῶς δὲ περὶ τὴν πρώτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ὁ ἐπιδέξιος οὗτος ὁδηγός, καταλείπων τὸν οἶακα, ὤρμησε πρὸς τὰς ὑπέρας τῶν ἰστίων καὶ τὰ συνέστελλε, τὸ δὲ ἑλικήθρον, συρόμενον ὑπὸ τῆς ἀκατασχέτου ὄρμης του, διέτρεξεν ἐτι ἐν μίλιον χωρὶς ἰστίων, καὶ ἔστη τέλος, ἐνῶ ὁ Μούτζ, δεκνύων σωρείαν λευκῶν ὄροφῶν, ἔλεγεν:

— Ἐφθάσαμεν!

Ἐἶχον φθάσει τῶ ὄντι εἰς τὸν σταθμὸν ἐκεῖνον, ὅστις διὰ πολυαριθμῶν ἀμαξοστοιχιῶν συνεκινῶνε καθ' ἑκάστην πρὸς τὰ δυτικὰ μέρη τῶν Ἠνωμένων Κρατῶν.

Ὁ Πονηρίδης καὶ ὁ Φιξ ἐπήδησαν ἐξω, διασειόντες τὰ νευαρκωμένα των μέλη, καὶ ἐβόηθησαν τὸν κ. Φόγ καὶ τὴν κ. Λουδά νὰ καταβῶσιν ἀπὸ τοῦ ἑλικήθρου. Ὁ Φιλέας Φόγ ἐπλήρωσε τότε γενναίως τὸν Μούτζ, ὁ Πονηρίδης τοῦ ἔ-

σφίξῃ φιλικῶς τὴν χεῖρα, καὶ πάντες ὤρμησαν πρὸς τὸν σταθμὸν τῆς Ὀμάχης.

Εἰς τὴν σπουδαίαν αὐτὴν πόλιν τῆς Νεβράσκας λήγει ὁ κυρίως σιδηρόδρομος τοῦ Εἰρηνικοῦ, ὅστις συνδέει τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Μισισσιπὶ μετὰ τοῦ Ὠκεανου. Ἐκείθεν δὲ μέχρι τοῦ Χικάγου, ὑπὸ τὸ ὄνομα: Σιδηρόδρομος τοῦ Χικάγου καὶ τῆς Βραγώδους νήσου, βαίνει κατ' εὐθείαν πρὸς ἀνατολὰς, διὰ πεντήκοντα σταθμῶν.

Ἀμαξοστοιχία ταχεῖα ἦν ἐτοίμη εἰς ἀναχώρησιν, ὁ δὲ Φιλέας Φόγ καὶ οἱ συνοδοιποροὶ του μόλις ἐπρόφρασαν νὰ ριφθῶσιν εἰς μίαν τῶν ἀμαξῶν. Οὐδὲν τῆς Ὀμάχης εἶδον, ἀλλ' ὁ Πονηρίδης παρεδέχθη καθ' ἑαυτὸν, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ λυπηθῆ διὰ τοῦτο, καὶ ὅτι δὲν ἦτο καιρὸς νὰ ἴδωσι.

Ἡ ἀμαξοστοιχία ἐκείνη μετέβη μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος εἰς τὸ κράτος τῆς Ἰόδας, διὰ τοῦ Κάουσιλ-Βλουφς, τῶν Μοναχῶν, καὶ τῆς πόλεως Ἰόδας, τὴν νύκτα δὲ διήλθε τὸν Μισισσιπὶν εἰς τὸ Δάβενπορτ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ἰλλινοὰ διὰ τῆς Βραγώδους Νήσου. Τὴν ἐπαύριον περὶ τὴν τετάρτην ὥραν ἔφθανεν εἰς τὸ Χικάγον, ἀναγεγεννημένον ἤδη ἀπὸ τῶν ἐρειπίων του, καὶ ἀναπαυόμενον ὑπερκράτως ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς ὤραιας λίμνης Μίχιγαν.

Ἐνεακόσια μίλια χωρίζουσι τὸ Χικάγον ἀπὸ τῆς Νέας Ἰόρκης, ἄφθονοι δ' ἦσαν ἐν αὐτῷ αἱ ἀμαξοστοιχίαι, καὶ ὁ κ. Φόγ μετέβη ἀμέσως ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην. Ἀτμομηχανὴ σφίγγουσα ἀνεχώρησε πάραυτα ὀλοταγῶς, οἶονεὶ ἐννοοῦσα, ὅτι ὁ ἐντιμὸς εὐπατριδὴς δὲν εἶχε καιρὸν νὰ χάσῃ, διήλθεν ὡς ἀστραπὴ τὴν Ἰνδιάναν, τὸν Ὀχάιον, τὴν Πενσυλθανίαν καὶ τὴν Νέαν Ἰέρσεϊ, παρερχομένη πόλεις ἐγούσας μὲν ἀρχαῖα ὀνόματα, ὁδοὺς καὶ ἵπποσιδηροδρόμους, ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἰκίας ἀκόμη, καὶ φθάσα τέλος εἰς τὸν Οὐδσων, ἔστη τὴν ἕνδεκάτην Δεκεμβρίου, περὶ τὴν ἕνδεκάτην ὥραν καὶ τέταρτον τῆς ἐσπέρας, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄθρης τοῦ ποταμοῦ, ἐνώπιον τῆς κρηπίδος αὐτῆς, εἰς τὴν ὤρμιζοντο τὰ ἀτμόπλοια τῆς γραμμῆς Κούναρντ.

Ἡ Κίνα, ἥτις κατηλύθη εἰς Λίβερπουλ, εἶχεν ἀναχωρήσει πρὸ τεσσαράκοντα πέντε λεπτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΒ'

Ὅπου ὁ Φιλέας Φόγ παλαίει ἐκ τοῦ συστάδην κατὰ τῆς ἀτυχίας.

Ἀναχωρήσασα ἡ Κίνα, ἀπεκόμισεν οὕτως εἰπεῖν καὶ τὴν ἐσχάτην τοῦ Φόγ ἐλπίδα, διότι οὐδὲν πλέον ἄλλο τῶν μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς τακτικῶς πλεόντων ἀτμοκινήτων ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν ἀγγλον εὐπατριδὴν· οὔτε τὰ ὑπερωκεάνεια γαλλικὰ ἀτμόπλοια, οὔτε τὰ σκάφη τῆς εταιρίας τοῦ Λευκοῦ Ἀστέρος, οὔτε τὰ τῆς εταιρίας Ἰμμάν, οὔτε τὰ τῆς γραμμῆς τοῦ Ἀμβούργου, οὔτε ἄλλα.

Τὸ Περὶ τῆς ὑπερωκεανείου γαλλικῆς εται-

ρίας, ἧς τὰ θαυμάσια σκάφη ἰσοῦνται κατὰ τὴν ταχύτητα πρὸς πάντα τὰ λοιπὰ, καὶ τὰ ὑπερβαίνουσι κατὰ τὸ ἀνετον τῆς ἐσωτερικῆς των διασκευῆς, ἀνεχώρει τὴν μεθαύριον μόνον 14 Δεκεμβρίου. Ἀλλῶς δὲ, ὡς καὶ τ' ἀτμόπλοια τῆς Ἀμβούργικῆς εταιρίας, δὲν κατηλύθητο εἰς Λίβερπουλ ἢ Λονδίνον ἀλλ' εἰς τὸ Ἄβρ, συμπληρωματικὸς δὲ πλοῦς ἀπὸ τοῦ λιμένος τούτου εἰς Σωθάμπτων ἤθελεν ἐπιφέρει νέαν βραδύτητα καὶ ματαιώσῃ τὰς τελευταίας προσπαθείας τοῦ Φιλέας Φόγ. Ὡς πρὸς τὰ ἀτμόπλοια τῆς εταιρίας Ἰμμάν, ὧν ἕν, ἡ Πόλις τῶν Παρισίων, ἀνεχώρει τὴν ἐπαύριον, οὐδὲ λόγος ἠδύνατο νὰ γείνη, καθότι τ' ἀτμοκίνητα ταῦτα μεταφέρουσιν ἰδίως μετανάστας, ἔχουσιν ἀσθενεῖς τὰς μηχανὰς, πλέουσι διὰ τῶν ἰστίων ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ ἀτμοῦ, καὶ ἡ ταχύτης των εἶνε μετριωτάτη. Διήλθον δὲ τὸ μεταξὺ Νέας Ἰόρκης καὶ Ἀγγυλίας διάστημα εἰς πολὺ πλείονα χρόνον τοῦ ὑπολειπομένου εἰς τὸν κ. Φόγ, ἵνα κερδήσῃ τὰ στοίχημά του.

Ταῦτα πάντα κατείδεν ὁ εὐπατριδὴς ἀκριθῶς, συμβουλευθεὶς τὸν ὁδηγὸν του, ὅστις παρήγγε τὴν καθ' ἑκάστην κίνησιν τῆς ὑπερωκεανείου θαλασσοπορίας.

Ὁ Πονηρίδης εἶχε παραλύσει ἐντελῶς, καὶ μύχιον ἠσθάνετο ἄλγος, ἀναλογιζόμενος ὅτι πρὸ τεσσαράκοντα πέντε μόλις λεπτῶν εἶχεν ἀποπλεύσει τὸ ἀτμόπλοιο, καὶ ὅτι αὐτὸς ἦτο τῆς βραδύτητος ὁ ἕνοχος, αὐτός, ὅστις ἀντὶ νὰ βοηθήσῃ τὸν κύριόν του δὲν εἶχε παύσει παρεμβάλλων αὐτῷ κωλύματα καθ' ὁδόν. Ἀναπολῶν δὲ πάσας τῆς ὁδοιπορίας τὰς περιπετείας, ὑπολογίζων τὰς εὐχὰς καὶ χάριν αὐτοῦ μόνον σπαταληθείσας ποσότητας, καὶ σκεπτόμενος, ὅτι τὸ φοβερὸν ἐκείνο στοίχημα, προστιθεμένων τῶν δαπανῶν τῆς ἀσκόπου πλέον ταύτης ὁδοιπορίας, κατέστρεφεν ἐντελῶς τὸν κ. Φόγ, ἀπέτεινε φοβερὰς πρὸς ἑαυτὸν ὕβρεις.

Ὁ κ. Φόγ ἐντούτοις οὐδεμίαν τῶ ἀπηύθηνε μομφήν, καὶ καταλείπων τὴν κρηπίδα τῶν ὑπερωκεανείων ἀτμοκινήτων, οὐδὲν ἄλλο εἶπεν ἢ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις:

— Σκεπτόμεθα αὔριον. Πηγαίνωμεν.

Ὁ κ. Φόγ, ἡ κ. Λουδά, ὁ Φιξ καὶ ὁ Πονηρίδης διέβησαν τὸν Οὐδσων ἐπὶ μικροῦ ἀτμοκινήτου, καὶ ἐπέβησαν ἀμάξης, ἥτις ἔφερον αὐτοὺς εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τοῦ Ἁγίου Νικολάου, κατὰ τὴν Βρόδουαι. Ἐδόθησαν αὐτοῖς δωμάτια, καὶ ἡ νύξ παρήλθε, ταχεῖα μὲν διὰ τὸν κ. Φόγ, ὅστις ἐκαμνήθη κάλλιστα, βραδεῖα δὲ διὰ τὴν κ. Λουδά καὶ τοὺς συνοδοιπόρους της, οὔτινες δὲν κατώρθωσαν ν' ἀναπαυθῶσιν ἕνεκα τῆς ἀνησυχίας των.

Ἡ ἐπαύριον ἦτο ἡ δωδεκάτη Δεκεμβρίου. Ἀπὸ τῆς ἐσθῆρος ὥρας πρὸς πρωίας τῆς δωδεκάτης, μέχρι τῆς ὄρθρης ἐσπερινῆς ὥρας καὶ

τριῶν τετάρτων τῆς εικοστῆς πρώτης, ἀπέμεινον ἑννέα ἡμέραι, δεκατρεῖς ὥραι καὶ τεσσαράκοντα πέντε λεπτά. Ἄν λοιπὸν ὁ Φιλίας Φόγ εἶχε ἀναχωρήσει τὴν προτεραιὰν διὰ τῆς Κίνας, ἐνὸς τῶν ταχυτέρων ἀτμοκινήτων τῆς γραμμῆς Κούναρδ, θὰ ἔφθανεν εἰς Λίβερπουλ καὶ κατόπι εἰς Λονδίνον ἐντὸς τῆς τεταγμένης προθεσμίας.

Ἄν οὖν Φόγ ἐξῆλθε τοῦ ξενοδοχείου μόνος, παραγγείλας εἰς τὸν ὑπηρετὴν του νὰ τὸν περιμείνῃ καὶ νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν κ. Ἄουδά, ὅπως ἦ ἑτοιμὴ πρὸς πᾶν ἐνδεχόμενον. Μετέβη δὲ εἰς τὴν προκυμαίαν τοῦ Οὐδσων, καὶ μεταξύ τῶν προσδεδωμένων εἰς τὰς κρηπίδας ἡ ὁρμούντων ἐν τῷ ποταμῷ πλοίων, ἀνεζήτησεν ἐπιμελῶς τὰ πρὸς ἀναχώρησιν ἑτοιμα. Καὶ πολλὰ μὲν σκάφη ἔφερον ἀναπεπταμένον τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως καὶ ἠτοιμάζοντο νὰ ἀναχωρήσιν ἅμα τῇ παλιρροίᾳ τῆς πρῶτης, διότι ἐν τῷ εὐρυτάτῳ καὶ θαυμαστῷ λιμένι τῆς Νέας Ἰόρκης ἕκαστον καθ' ἑκάστην πλοῖα ἀποπλέουσι πρὸς πάντα τῆς γῆς τὰ σημεῖα· ἀλλὰ τὰ πλείστα ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἱστιοφόρα, καὶ ἄχρηστα ἐπομένως εἰς τὸν Φιλίας Φόγ.

Οὕτως ἤγγιζε σχεδὸν ν' ἀποτύχῃ καὶ ἡ ἐσχάτη αὐτοῦ ἀπόπειρα, ὅτε παρετήρησεν οὗτος, ἡγκυροβόλημένον πρὸ τῆς Κανονοστοιχίας καὶ εἰς ἕκαστον περιῶνον ὀργυῶν ἀπόστασιν, ἱστιοφόρον ἐμπορικὸν πλοῖον, εὐσταλές τὸ σχῆμα, οὐτινος ἡ ἀφθόνως καπνίζουσα καπνοδόχος ἐσήμαινε, ὅτι τὸ πλοῖον ἠτοιμάζετο νὰ ἀπάρῃ.

Ὁ Φιλίας Φόγ προσεκάλεσε λέμβον, ἐπέβη αὐτῆς, καὶ μετὰ βραχείαν κωπηλασίαν εὐρίσκειτο ἐπὶ τῆς ἀναβάθρας τῆς Ἐρρίκέτας, ἀτμοπλοίου σιδερέα ἔχοντος τὰ ὑφάλια καὶ τὰ ἔξω ξύλινα.

Ὁ κυβερνήτης τῆς Ἐρρίκέτας ἦν ἐπὶ τοῦ πλοίου, καὶ ζητηθεὶς παρὰ τοῦ κ. Φόγ ἐνεφανίσθη ἀμέσως.

Ἦτο ἄνθρωπος πεντηκοντούτης, παλαιὸς ναυτικός, καὶ φύσει δυστρόπου χαρακτήρος. Εἶχε μεγάλους τοὺς ὀφθαλμούς, ὄψιν ὠκυδωμένου χαλκοῦ, κόμην πυρρὴν καὶ κοντόχονδρον πρᾶχλον, πᾶν δὲ ἄλλο ἐφαίνετο ἡ προσηγὴς καὶ καλοανατετραμμένος ἄνθρωπος.

- Εἶσθε ὁ πλοίαρχος; ἠρώτησεν ὁ Φιλίας Φόγ.
- Μάλιστα.
- Εἶμαι ὁ Φιλίας Φόγ, ἀπὸ τὸ Λονδίνον.
- Κ' ἐγὼ δ' Ἄνδρέας Σπῆδου, ἀπὸ τὸ Κάρδιφ.
- Ἀναχωρεῖτε μετ' ὀλίγον;
- Εἰς μίαν ὥραν.
- Καὶ διευθύνεσθε;
- Εἰς Βορδῶ.
- Τὸ φορτίον σας;
- Χαλίκια. Ναῦλον δὲν ἔχω, καὶ φεύγω ἄδειος.
- Ἐπιβάτας ἔχετε;

— Πατέ. Φορτίον ὀγκρὸν καὶ φλύαρον.

— Τὸ πλοῖόν σας εἶνε γρήγορον;

— Ἐνδεκα ἕως δώδεκα μίλια. Ἐρρίκέτα, μὲ τὸ ὄνομα.

— Δέξεσθε νὰ μὲ μεταφέρετε εἰς τὸ Λίβερπουλ ἐμὲ καὶ τρία ἄλλα πρόσωπα;

— Εἰς τὸ Λίβερπουλ; Διατί ὄχι καὶ εἰς τὴν Κίναν;

— Εἶπα Λίβερπουλ,

— Ὅχι!

— Ὅχι;

— Ὅχι. Ἀναχωρῶ διὰ τὸ Βορδῶ, καὶ θὰ ὑπάγω εἰς τὸ Βορδῶ.

— Ὅ,τι καὶ ἂν σὰς πληρώσω;

— Ὅ,τι καὶ ἂν μοῦ πληρώσετε.

Ὁ πλοίαρχος ἐλάλει δι' ἑθους μὴ ἐπιδοχομένου ἀπάντησιν.

— Ἄλλ' οἱ ἐφοπλισταὶ τῆς Ἐρρίκέτας. . . , ἐπανελάθεν ὁ Φιλίας Φόγ.

— Ἐφοπιστής εἶμαι ἐγὼ, ἀπάντησεν ὁ πλοίαρχος. Τὸ πλοῖόν εἶνε ἰδιοκτησία μου.

— Σὰς τὸ ναυλόν.

— Ὅχι.

— Σὰς τὸ ἀγοράζω.

— Ὅχι.

Ὁ Φιλίας Φόγ διέμεινε ἀπαθὴς, καὶ τοι τὸ πρᾶγμα καθίστατο σπουδαῖον. Ἐν Νέα Ἰόρκη ἦσαν ἄλλοια τὰ πρᾶγματα ἢ ἐν Χόγγ-Κόγγ, καὶ ὁ πλοίαρχος τῆς Ἐρρίκέτας διέφερε τοῦ πλοίαρχου τοῦ Ταρραδέρ. Τὰ χρήματα τοῦ εὐπατριδοῦ εἶχαν νικήσει μέχρι τοῦδε τὰ ἐμπόδια· τὸρα ὅμως ἀπετύγγαυον καὶ αὐτὰ.

Ἐπρεπε ἐν τούτοις νὰ εὐρεθῇ μέσον διάπλου τοῦ Ἀτλαντικοῦ, —ἐκτὸς ἂν τέλος διέβαινε αὐτόν ὁ κ. Φόγ δι' ἀεροστάτου ἧπερ καὶ κινδυνῶδες ἦτο καὶ δυσεκτέλεστον.

Φαίνεται ὅμως, ὅτι ὁ κ. Φόγ διελογίσθη κατ' ἑαυτὸν εἰς τὸν πλοίαρχον.

— Μὲ μεταφέρετε λοιπὸν εἰς Βορδῶ;

— Ὅχι, καὶ διακόσια τάλληρα νὰ μοῦ δώσατε.

— Ἄν σὰς δώσω δύο χιλιάδας;

— Διὰ κάθε ἄτομον;

— Διὰ κάθε ἄτομον.

— Καὶ εἶσθε τέσσαρες;

— Τέσσαρες.

Ὁ πλοίαρχος Σπῆδου ἤρξατο ζῆσον τὸ μέτωπον, ὡς εἰ ἐσκόπει νὰ τὸ ἐκδάρῃ. Ὅκτω χιλιάδων ταλλήρων κέρδος, χωρὶς ν' ἀλλάξῃ τὸν δρόμον του, ἤξιζε κάπως νὰ νικήσῃ τὴν μεγάλην του ἀντιπάθειαν κατὰ παντὸς εἶδους ἐπιβατῶν.

Ἄλλως δὲ ἐπιβάται πληρώνοντες ἕκαστος δισχίλια τάλληρα δὲν εἶνε πλέον ἐπιβάται ἀλλὰ πολυτιμότερον ἐμπόρευμα.

— Ἀναχωρῶ εἰς τὰς ἑννέα, εἶπεν ἀπλῶς ὁ πλοίαρχος Σπῆδου. Ἄν ἔλθετε ἐγκαίρως ὄλοι. . .

— Εἰς τὰς ἑννέα θὰ ἦμεθα εἰς τὸ πλοῖον, ἀπάντησεν ἀπλῶς ἐπίσης ὁ κ. Φόγ.

Ἦτο ἡ ὀγγόη καὶ ἤμισια ὦρα. Ὁ δὲ εὐπατριδης, μετὰ τῆς ἀταραξίας ἐκείνης, ἤτις οὐδέποτε τὸν ἐγκατέλειπεν, ἀπέβη τοῦ πλοίου, ἐμίσθωσεν ἄμαξαν, μετέβη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, καὶ ἐπανάγαγε τὴν κ. Ἄουδά, τὸν Πονηρίδην καὶ τὸν ἀχώριστον Φίξ, εἰς θν φιλοφρόνως προσέφερε θέσιν ἐπὶ τοῦ πλοίου. Καθ' ἣν στιγμήν ἡ Ἐρρίκέτα ἀπῆρεν, εἶγον καὶ οἱ τέσσαρες ἐπιβίβασθη.

Ὅτε ὁ Πονηρίδης ἔμαθε τὴν τιμὴν τοῦ τελευταίου τούτου διάπλου, ἀνεφώνησεν ἐν τῶν παρατεταμένων ἐκείνων: Ὡ!, ἅτινα διατρέχουσι πᾶσαν τὴν κατιούσαν διατοικίην κλίμακα.

Ὁ δὲ ἀστυνομικὸς πράκτωρ Φίξ διελογίσθη, ὅτι θετικῶς πλέον ἡ Τράπεζα τῆς Ἀγγλίας δὲν ἠθελε μείνει ἀζημιώτος ἐξ αὐτῆς ὄλης τῆς ὑποθέσεως. Διότι, καὶ ἂν ὑπετίθετο, ὅτι ὁ Φιλίας Φόγ δὲν ἐρρίπτεν ἀκόμη καθ' ἑδὼν χαρτονομίσματα τινὰ εἰς τὴν θάλασσαν, πλέον τῶν 7.000 λιρῶν εἶχον ἤδη δαπανηθῆ, καὶ θὰ ἔλειπον ἐκ τοῦ σάκκου κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἀφίξεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΓ'.

Ὁπου ὁ Φιλίας Φόγ ἀποδείκνυται ἐφ' ἠμελλοῦ τῶν περιστάσεων.

Μετὰ μίαν ὥραν τὸ ἀτμοκίνητον ἡ Ἐρρίκέτα παρερχετο τὸ κατὰ τὸ στόμιον τοῦ Οὐδσων φανοφόρον σκάφος, περιέκαμπτε τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Σάνδου-Χούκ, καὶ ἀνήγαγε εἰς τὸ ἀναπεπταμένον πέλαγος. Ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὠδεύσε ταχεῖα πρὸς ἀνατολάς, τὴν ἐπαύριον δὲ, δεκάτην τρίτην Δεκεμβρίου, τὴν μεσημβρίαν, ἀνθρωπός τις ἀνέβη ἐπὶ τὴν γέφυραν ὅπως ὑπολογίσῃ τὴν θέσιν τοῦ πλοίου. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν ἦτο, ὡς πιστεύει πιθανῶς ὁ ἀναγνώστης, ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, ἀλλ' ὁ Φιλίας Φόγ!

Ὁ πλοίαρχος διετέλει ἀπλούστατα πεφυλακισμένος ἐν τῷ κοιτῶνι του, ὅθεν ὠρύετο ἐν ὀργῇ καὶ ἀγανακτήσει, ἤτις, συγχωρητέα ἄλλως, ἐφφρανε μέχρι παροξυσμοῦ.

Πῶς τοῦτο συνέβη, εἶνε λίαν ἀπλοῦν. Ὁ Φιλίας Φόγ ἠθελε νὰ μεταβῇ εἰς Λίβερπουλ, ὁ δὲ πλοίαρχος δὲν ἠθελε νὰ τὸν μεταφέρῃ ἐκεῖσε. Τότε ὁ Φόγ ἐδέχθη νὰ ἐπιβῇ εἰς τὸ πλοῖον, κατευθυνόμενος εἰς Βορδῶ, ἀλλὰ κατὰ τὸ τριακοντάωρον διάστημα τῆς ἐπὶ τοῦ πλοίου διαμονῆς του τοσοῦτον θαυμασίως ἐσκευώρησε διὰ τῶν χαρτονομισμάτων του, ὥστε καὶ πλήρωμα, καὶ ναῦται καὶ θερμασταὶ—ἄνθρωποι ἀμφιβόλου χαρακτήρος καὶ δυσηρεστημένοι ἄλλως κατὰ τοῦ πλοίαρχου—ἀφωσιώθησαν εἰς αὐτόν. Οὕτω δὲ ὁ Φιλίας Φόγ ἐκυβέρνα νῦν ἀντὶ τοῦ κυβερνήτου, ἐκεῖνος δὲ διετέλει κεκλεισμένος ἐντὸς τοῦ κοιτωνίσκου του, καὶ ἡ Ἐρρίκέτα κατευθύνετο εἰς Λίβερπουλ. Βλέπων τις ὅμως τὸν κ. Φόγ κυβερνῶντα, κατενόει πάραυτα ὅτι οὗτος ὑπῆρξέ ποτε ναυτικός.

Ποῦ δὲ τὸ πρᾶγμα θ' ἀπέληγε, θέλει γνωσθῆ βραδύτερον. Οὐχ ἦττον ἡ κ. Ἄουδά ἀνησυχεῖ με-

γάλως, καὶ τοι οὐδὲν ἔλεγεν, ὁ Φίξ ἀπέμεινε κατὰ πλεονεξία, ἡ δὲ Πονηρίδης ἦτο καταγοητευμένος ἐκ τῶν γενόμενων.

Ἐννέα ἕως δέκα μίλια» εἶχεν εἶπει ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, καὶ πραγματικῶς τοιοῦτος διετηρεῖτο ὁ μέσος ὅρος τῆς ταχύτητος τοῦ πλοίου.

Ἐάν λοιπὸν—πόσα ἐτι εἶν!—δὲν ἐταράσαστα ἡ θάλασσα, ἂν ὁ ἄνεμος δὲν μετεβάλλετο εἰς ἀνατολικόν, ἂν τὸ σκάφος δὲν ὑρίστατο βλάθην τινά, οὐδ' ἡ μηχανὴ ἐκτακτὸν τι, ἡ Ἐρρίκέτα ἠδύνατο νὰ διανύσῃ κατὰ τὰς μεταξύ 12 καὶ 21 Δεκεμβρίου ἑννέα ἡμέρας τὰ διαχωρίζοντα τὴν Νέαν Ἰόρκην ἀπὸ τοῦ Λίβερπουλ τρισχίλια μίλια. Εἶνε ὅμως βέβαιον, ὅτι τὰ ἐπὶ τῆς Ἐρρίκέτας συμβάντα, προστιθέμενα εἰς τὰ κατὰ τὴν κλοπὴν τῆς Τραπέζης, ἠδύνατο νὰ περιπλέξωσι λίαν διακρίτως τὸν εὐπατριδην.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ὁ πλοῖος ἐγένετο κάλλιστος. Ἡ θάλασσα ἦτο μετρία, καὶ ὁ ἄνεμος ἔπνεε σταθερῶς βορειοδυτικός. Τὰ ἱστία εἶχον ἀναπατασθῆ, καὶ ἡ Ἐρρίκέτα ἐταχυδρομαί ὑπὸ τὰ ἡμιόλια τῆς ὡς ἀλαθῆς ὑπερωκεανειῶν ἀτμοκινήτων.

Ὁ Πονηρίδης ἦτο κατενοουσιασμένος, καὶ τὸ τελευταῖον κατόρθωμα τοῦ κυρίου του, οὐτινος δὲν ἀνελογίζετο τὰς συνεπείας, τὸν κατεμάγευσεν. Οὐδέποτε τὸ πλήρωμα εἶχεν ἰδει φαιδρότερον καὶ εὐκινήτοτερον νέον. Ἐφέρετο φιλοφρονέστατα πρὸς τοὺς ναύτας, καὶ κατέπληττεν αὐτοὺς διὰ τῶν ἀκροβατικῶν του γυμνασμάτων.

Ἄπετεινε αὐτοῖς τὰ τρυφερότατα τῶν ὀνομάτων καὶ τοῖς προσέφερε τὰ ὀρεκτικώτατα τῶν ποτῶν. Οἱ χειρισμοὶ τῶν, ἔλεγεν, ἦσαν χειρισμοὶ εὐπατριδῶν, καὶ οἱ καμινάπται ἐθέρμαινον ὡς ἥρωες. Ἡ κοινωνικὴ του φαιδρότης μετεδίετο εἰς πάντας, καὶ ὁ Πονηρίδης εἶχεν, ἀπλῶς εἰπεῖν, λησμονήσει καὶ παρελθόν, καὶ δυσαρρεσκείας καὶ κινδύνους. Οὐδὲν ἄλλο διελογίζετο ἢ τὸν κύριον ἐκεῖνον σκοπὸν, οὐτινος τοσοῦτον ἦτο ἐγγὺς ἢ ἐπίτευξις, καὶ ἐκόλληαζεν ἐξ ἀνυπομονησίας, ὡς εἰ ἐθερμαινότο καὶ αὐτός ὑπὸ τῶν καμίνων τῆς Ἐρρίκέτας. Ἐνίοτε δ' ὁ ἀγαθὸς νέος περιεπόλει τὸν Φίξ, καὶ ἠτένιζεν ἐπ' αὐτόν πολυσήμενον βλέμμα· δὲν τοῦ ὠμίλει ὅμως, διότι οὐδεμία ὑπῆρχεν οἰκειότης μεταξύ τῶν δύο παλαιῶν φίλων.

Ἄλλως δέ, πρέπει νὰ τ'ὀμολογήσωμεν, ὁ Φίξ οὐδὲν πλέον κατενόει τῶν περὶ αὐτὸν γινομένων. Ἡ κατάκτησις τῆς Ἐρρίκέτας, ἡ ἀγορὰ τοῦ πληρώματός τῆς, καὶ ὁ Φιλίας Φόγ αὐτὸς κυβερνῶν ὡς τέλειος ναυτικός, . . ταῦτα πάντα τὸν ἐθάμβουν καὶ τὸν κατέπληττον. Δὲν ἤξευρε πλέον τί νὰ σκεφθῆ. Ἄλλ' ὅπως δήποτε, διελογίζετο, ἄνθρωπος κλέψας πενήτηνοντα πέντε χιλιάδας λιρῶν, ἠδύνατο βέβαια νὰ ληστεύσῃ καὶ ἐν πλοῖον· καὶ κατήχησε τέλος νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἡ Ἐρρίκέτα, διευθυνόμενη ὑπὸ τοῦ Φιλίας

Φόγ, οὐδὲν ἄλλω κατκυθύνετο εἰς Λίβερπουλ, ἀλλ' εἰς ἄλλην τινά, τίς οἶδε ποίαν γωνίαν τῆς γῆς, ὅπου ὁ κλέπτης οὗτος καὶ πειρατὴς συνάμα ἤθελε ζητήσει ἄσυλον! Ὁμολογητέον δέ, ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἦν ἱκανῶς εὐλογος, καὶ ὁ ἀστynomικός πράκτωρ ἤρξατο σπουδαίως μετανοῶν, ὅτι ἀνεμίχθη εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

Ὡς πρὸς τὸν πλοίαρχον Σπῆδου, ἐξηκολούθει ὠρυόμενος ἐν τῷ κοιτωνίσκῳ του, καὶ ὁ ἐπιτετραμμένος τὰ τῆς τροφολογίας του Πονηρίδης ἠναγκάζετο, καὶ τοὶ βωμάλεις, νὰ λαμβάνη πᾶσαν πρὸς τοῦτο δυνατὴν προφύλαξιν, ἐνῶ ὁ Φόγ οὐδ' ἐφαίνετο κἄν συλλογισζόμενος, ὅτι ὑπῆρχε πλοίαρχος ἐπὶ τοῦ πλοίου.

Τὴν 13 διέβησαν παρὰ τὸ ἄκρον τῆς ὑφάλου τῆς Νέας Γῆς. Τὸ μέρος εἶνε δύσβατον, τὸν χειμῶνα δὲ μάλιστα συχνότατα καλύπτει αὐτὸ ὁμίχλη καὶ κλυδωνίζουσι στρόβιλοι φοβεροί. Ἀπὸ τῆς προτεραιᾶς ἦδη τὸ βαρόμετρον, καταβῶν αἰφνης, προανήγγελλε ταχεῖαν τῆς ἀτμοσφαιρας μεταβολήν. Καὶ πράγματι τὴν νύκτα ἠλλάξεν ἡ θερμοκρασία, τὸ ψῦχος ἐγένετο δριμύτερον, καὶ ὁ ἄνεμος ἐτρέπη εἰς μεσημβρινοανατολικόν.

Νέον τοῦτο ἐμπόδιον, ὅπερ ἠνάγκασε τὸν κ. Φόγ, ὅπως μὴ ἀποκλινή τοῦ δρόμου του, νὰ συστείλῃ τὰ ἱστία καὶ νὰ ἐντείνη τὸν ἀτμόν. Οὐχ ἦττον ὅμως ἡ πορεία τοῦ πλοίου ἐβράδυνε, διότι τὰ μακρὰ κύματα τῆς τεταραγμένης θαλάσσης ἐθραύοντο κατὰ τῆς στερείας τοῦ σκάφους, καὶ ἡ Ἐβρίκετα ἤρchiσε νὰ προνευστάξῃ. Ὁ ἄνεμος ἐτρέπετο κατ' ὀλίγον εἰς καταιγίδα, καὶ προσέβλεπετο ἡ στιγμή, καθ' ἣν ἡ Ἐβρίκετα δὲν θὰ κατώρθου πλέον νὰ διατηρηθῇ ἀνάπρως πρὸς τὸ κύμα. Ἄν δὲ ἠναγκάζετο νὰ ἐπιστραφῇ πρὸς τὴν ὁρμήν τοῦ ἀνέμου, θὰ ἐπλεεν εἰκῆ, ἔχουσα ἐνώπιον αὐτῆς τὸ ἄγνωστον καὶ πάντας αὐτοῦ τοὺς κινδύνους.

Ἡ μορφή τοῦ Πονηρίδου ἐσκυθρόωπε μετὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ δύο ἡμέρας θανάσιμος ὑπῆρξεν ἡ ἀγωνία τοῦ ἀγαθοῦ νέου. Ἄλλ' ὁ κ. Φιλέας Φόγ ἦν τολμηρὸς ναυτικός, γνωρίζων νὰ παλαίη κατὰ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐξηκολούθησεν εὐθυδρομῶν, χωρὶς κἄν νὰ ἐλαττώσῃ τοῦ ἀτμοῦ τὴν δύναμιν. Ἡ Ἐβρίκετα διέσχισε τὸ κύμα, ὅσαίς δὲν κατώρθου νὰ τὸ ὑπερπηδῆσῃ, καὶ διεβρέχετο μὲν τὸ κατάστρωμά της ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἀλλὰ τὸ πλοῖον διήρχετο. Πολλάκις ὡσαύτως ἡ ἐλιξ ἔμεινε ὑπὲρ τὰ κύματα, καὶ αἱ στροβιλοῦμεναι πτέρυγές της ἐπληττον τὸν ἀέρα μόνον, ὅσαίς βουνόν τι θαλάσσιον ἀνύψου τὴν πρῶμαν τῆς ὑπὲρ τὸ κύμα, ἀλλὰ τὸ πλοῖον προεχώρει πάντοτε.

Ὁ ἄνεμος ἐν τούτοις δὲν ἐσφόδρυνεν ὅσον ὑπῆρχε φόβος. Δὲν ἦτο θύελλα ἐξ ἐκείνων, ὧν ἡ ὁρμή φθάνει τὰ ἐνενήκοντα μίλια τὴν ὥραν. Ἦτο ἰσχυρὸς μόνον ἄνεμος, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐπέμεινε πνέων νοτιοανατολικὸς καὶ δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἀ-

ναπέτασιν ἰστίων. Καὶ ὅμως πόσον χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον ἦτο—ὡς θέλομεν ἰδεῖ μετ' ὀλίγον— νὰ δοθῇ βοήθειά τις εἰς τὸν ἀτμόν!

Ἡ 16 Δεκεμβρίου ἦτο ἡ ἐβδομηκοστὴ πέμπτη ἡμέρα ἀπὸ τῆς ἐκ Λονδίνου ἀναχωρήσεως, ἡ δὲ Ἐβρίκετα δὲν καθυστέρει ἐπιφοβῶς. Τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ διάπλου εἶχε διανυθῆ, καὶ τὰ δυσχερέστερα μέρη του εἶχον παρελθῆ. Ἐν ὄρα θέρου θὰ ἦτο βεβαία ἡ ἐπιτυχία, ἀλλ' ἐν ὄρα χειμῶνος τὸ πᾶν ἐξήρητο ἐκ τοῦ καιροῦ. Ὁ Πονηρίδης οὐδὲν ἔλεγεν, ἀλλ' ἠλπίζεν ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς του, καὶ, ἐν ἐλλείψει ἀνέμου, ἐθάρρῃ ἐπὶ τοῦ ἀτμοῦ.

Τὴν ἡμέραν ὅμως ἐκείνην ἀνέβη ὁ μηχανικός εἰς τὴν κατάστρωμα, καὶ συναντήσας τὸν κ. Φόγ συνδιελέχθη ζωηρότατα μετ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Πονηρίδης, ἐκ προαισθημάτων βεβαίως, καὶ χωρὶς τινος λόγου, ἡσθάνθη ἀόριστόν τινα ἀνησυχίαν ἐκ τοῦ διαλόγου ἐκείνου, καὶ θὰ ἐδίδεν εὐχαρίστως τῶν ἐν τῶν ὠτίων του, ὅπως ἀκούσῃ λέξεις τινάς, καὶ ταύτας ἰδίως, λεγομένας ὑπὸ τοῦ κυρίου του:

— Εἰσθε βέβαιος δι' ὅ,τι λέγετε;

— Βεβαιότατος, κύριε, ἀπήντησεν ὁ μηχανικός. Μὴ λησμονεῖτε, ὅτι ἀφότου ἀνεχωρήσαμεν θερμαίνομεν δι' ὅλων μας τῶν καμίνων, καὶ ὅτι, ἂν εἶχομεν ἄνθρακας ἀρκετοὺς διὰ νὰ φθάσωμεν μετ' ὀλίγον ἀτμόν εἰς Βορδῶ, δὲν ἔχομεν ὅμως ἀρκετοὺς διὰ νὰ πλεύσωμεν ὀλοταχῶς εἰς Λίβερπουλ!

— Θὰ φροντίσω, ἀπήντησεν ὁ κ. Φόγ.

Ὁ Πονηρίδης ἐνόησε, καὶ φοβερὰ τὸν κατέλαβεν ἀγωνία. Οἱ ἄνθρακες ἐξητλοῦντο!

— Ἄν εὐρηξ' ἐδῶ ἰατρικὸν ὁ αὐθέντης μου διελογίσθη, θὰ ἦνε μὰ τὴν ἀλήθειαν ἑτακτος ἄνθρωπος!

Συναντήσας δὲ τὸν Φιξ, ἀναγκαῖον ἐνόμισεν νὰ τῷ ἀνακοινώσῃ τὰ διατρέχοντα.

— Καὶ νομίζεις λοιπόν, τῷ εἶπεν ὁ ἀστynomικός πράκτωρ, σφίγγων τοὺς ὀδόντας, ὅτι πηγαίνομεν εἰς Λίβερπουλ;

— Διάβολε! καὶ ποῦ ἄλλοῦ;

— Ἄνόητε! ἀπήντησεν ὁ Φιξ, ὕψων τοὺς ὦμους καὶ ἀπερχόμενος.

Ὁ Πονηρίδης ἦτο ἑτοιμὸς ν' ἀπαντήσῃ πραγματικώτερον εἰς τὸ ἐπίθετον αὐτό, οὐτινος ἄλλως δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀληθῆ σημασίαν ἀλλὰ, συλλογισθεὶς, ὅτι ὁ δυστυχῆς Φιξ ἦτο λίαν δυσηραστημένος καὶ τεταπεινωμένος, ἔνεκα τῆς προσβολῆς τῆς φιλοτιμίας του, ἀφοῦ τοσοῦτον ἀδεξιῶς εἶχε παραπλανηθῆ ἀσκόπως εἰς περιδείαν τῆς γῆς, τὸν ἐσυγχώρησε.

Τὶ ὅμως ὁ ἀπεφάσιζε νῦν ὁ Φιλέας Φόγ; Δύσκολον ἦτο νὰ τὸ φαντασθῆ τις. Οὐχ ἦττον φαίνεται, ὅτι ὁ φλογεματικὸς Ἄγγλος ἀπεφάσισε κάτι, διότι τὴν αὐτὴν ἑσπέραν προσκαλέσας τὸν μηχανικόν, τῷ εἶπε:

— Πῦρ τακτικόν, καὶ ἐμπρός, ἕως ὅτου ἐξητληθῶσιν οἱ ἄνθρακες.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς ἡ καπνοδόχος τῆς Ἐβρίκετης ἐξηρεύετο πυκνοὺς στροβίλους καπνοῦ. Τὸ πλοῖον ἐξηκολούθησε βαίνων ὀλοταχῶς, ἀλλ' ὡς εἶχε προαγγεληθῆ, μετὰ δύο ἡμέρας, τὴν δεκάτην ὀγδόην Δεκεμβρίου, ὁ μηχανικός ἀνεκοινώσεν, ὅτι οἱ ἄνθρακες ἐξητλοῦντο ἐντὸς τῆς ἡμέρας.

— Τὸ πῦρ νὰ μὴ μετριασθῆ, ἀπήντησεν ὁ κ. Φόγ. Τοῦναντίον μάλιστα νὰ κλεισθῶσιν τὰ ἐπιστόμια.

Ἀφοῦ δὲ περὶ τὴν μεσημβρίαν ὑπελόγησε τὴν θέσιν τοῦ πλοίου, προσεκάλεσε τὸν Πονηρίδην, καὶ παρήγγειλεν αὐτῷ νὰ καλέσῃ τὸν πλοίαρχον Σπῆδου. Ὁ ἀγαθὸς νέος, εἰς ὃν ἐδίδετο οὕτως εἰπεῖν ἡ παραγγελία νὰ λύσῃ τὰ δεσμὰ λυσάσης τίγρεως, κατέβη εἰς τὸ ἐπίστεγον, λέγων καθ' ἑαυτόν:

— Χωρὶς ἄλλο θὰ εἶνε μανιακὸς!

Ἀληθῶς δὲ μετὰ τινὰς στιγμὰς, ἐν μέσῳ κρυγῶν καὶ φωνῶν, βόμβη τις κατέπιπτεν ἐπὶ τοῦ ἐπιστέγου. Ἡ βόμβη ἐκείνη ἦν ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, κ' ἐφαίνετο ἐτοιμὴ νὰ διαρραγῆ.

— Ποῦ εἶμεθα; ἦσαν αἱ πρῶται λέξεις, ἅς ἐπέφερε, πνιγόμενος ὑπὸ τοῦ θυμοῦ καὶ βεβαίως, ὀλίγον μόνον ἂν εἶχεν ἀποπληκτικὴν τὴν κρᾶσιν, δὲν θὰ συνήρχετο πλέον ὁ ταλαίπωρος Σπῆδου.

— Ποῦ εἶμεθα; ἐπανέλαθε, μελανὸν ἔχων ἐκ τῆς συμφορήσεως τὸ πρόσωπον.

— Ἐπτακόσια ἐβδομηκοντα μίλια μακρὰν τοῦ Λίβερπουλ, ἀπήντησεν ἀταράχως ὁ Φιλέας Φόγ.

— Πειρατὰ! ἀνέκραξεν ὁ Ἀνδρέας Σπῆδου.

— Σὰς προσεκάλεσα, κύριε. . .

— Πειρατὰ! ληστὰ!

— . . . κύριε, ἐπανέλαθεν ὁ Φιλέας Φόγ, νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ μοῦ πωλήσετε τὸ πλοῖόν σας.

— Ποτέ! μὰ τὸν θεόν καὶ μὰ τὸν διάβολον! Ποτέ!

— Διότι ἀναγκάζομαι νὰ τὸ καύσω.

— Νὰ καύσης τὸ πλοῖόν μου;

— Τοῦλάχιστον τὰ ὑψηλά του, διότι μᾶς λείπει καύσιμος ὕλη.

— Νὰ καύσης τὸ πλοῖόν μου! ἀνέκραξεν ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, ὅστις πλέον οὐδὲ τὰς συλλαβὰς κατώρθου νὰ προσφέρῃ. Πλοῖον τὸ ὅποιον ἀξίζει πενήντα χιλιάδας τάλληρα!

— Σοῦ δίδω ἐξήντα! ἀπήντησεν ὁ Φιλέας Φόγ, προσφέρων εἰς τὸν πλοίαρχον δέσμην χαρτονομισμάτων.

Τοῦτο παρήγαγε μαγικὸν ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ Ἀνδρέα Σπῆδου. Ὅταν τις ἦνε Ἀμερικανός, ἐπηρεάζεται πως ὑπὸ τῆς θέας ἐξήκοντα χιλιάδων τάλληρων. Ἐλησμονήσεν λοιπὸν πάραυτα τὴν ὀργήν του, τὴν φυλάκισιν, καὶ πάντα τὰ

κατὰ τοῦ ἐπιβάτου του παράπονά του. Τὸ πλοῖόν του ἦτο εἰκοσαετές, καὶ ἡ προτεινομένη ἀγορὰ ἦτο χρυσῇ δι' αὐτὸν ἐπιχείρησις. Ἡ βόμβη δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ διαρραγῆ, διότι ὁ κ. Φόγ εἶχεν ἀποσπάσει τὴν θρυαλλίδα.

— Θὰ μοῦ μείνῃ ὅμως τὸ σιδηροῦν σκάφος, εἰπέ πως ἡπιώτερον.

— Καὶ τὸ σιδηροῦν σκάφος καὶ ἡ μηχανή, κύριε! Εἶμεθα σύμφωνοι;

— Σύμφωνοι.

Καὶ ὁ Ἀνδρέας Σπῆδου, δραζάμενος τῶν χαρτονομισμάτων, ἠρίθυμηνεν αὐτὰ καὶ τὰ ἐβύθισεν εἰς τὸ θυλάκιόν του.

Καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν σκηνὴν ὁ Πονηρίδης ἦτο κἀτωχός, ὁ δὲ Φιξ ὀλίγον δεῖν ἐπιπτεν ἀπόπληκτος. Εἴκοσι χιλιάδες λιρῶν εἶχον σχεδὸν διαπανθηθῆ, καὶ ὁ Φόγ κατέλειπεν ἐτι εἰς τὸν πωλητὴν τὴν μηχανὴν καὶ τὸ σκάφος, ἦτοι τὴν ἀξίαν σχεδὸν ὀλοκλήρου τοῦ πλοίου! Ἄλλ' ὅπως δήποτε ἡ ἐκ τῆς Τραπεζῆς κλαπεῖσα ποσότης ἀνέβαινεν εἰς πενήκοντα πέντε χιλιάδας λιρῶν!

Ἀφοῦ ὁ πλοίαρχος Σπῆδου ἐνεκόλωσε τὰ χρήματά του,

— Κύριε, τῷ εἶπεν ὁ Φόγ· μὴ σὰς ἐκπλήττῃ ὅ,τι βλέπετε. Μάθετε, ὅτι χάνω εἴκοσι χιλιάδας λιρῶν, ἂν δὲν εὐρεθῶ εἰς Λονδίνον τὴν 21 Δεκεμβρίου κατὰ τὴν ὀγδόην ὥραν καὶ τεσσαράκοντα πέντε λεπτὰ τῆς ἑσπέρας. Ἐπειδὴ λοιπὸν καθυστέρησε τὸ ἀτμοκίνητον τῆς Νέας Ὑόρκης, σεῖς δὲ ἠρνεῖσθε νὰ μέμεταφέρετε εἰς Λίβερπουλ...

— Τί καλὰ ποῦ ἔκαμα, μὰ τοὺς διαδόλους ὄλους τῆς κολάσεως, ἀνέκραξεν ὁ Ἀνδρέας Σπῆδου, ἀφοῦ κερδίξω σαράντα χιλιάδας τάλληρα, τοῦλάχιστον! Εἶτα δὲ ἀπαθέςτερον,

— Εὐρύετε, προσέθηκε, πλοίαρχε. . .

— Φόγ.

— Πλοίαρχε Φόγ; ἔχετε μίαν φλέβα Ἀμερικανῶν.

Ἀφοῦ δ' ἀπέτεινε πρὸς τὸν ἐπιβάτην του τὴν νομιζομένην παρ' αὐτοῦ φιλοφρόνησιν ταύτην, ἀπῆρχετο, ὅτε ὁ Φιλέας Φόγ τῷ εἶπε:

— Τώρα τὸ πλοῖον εἶνε ἰδικόν μου;

— Βεβαιότατα, ἀπὸ τὴν καρῆρα ὡς τὰ πόμοια! Τὰ ξύλα, ἐννοεῖται!

— Πολὺ καλά. Βάλετε τώρα νὰ κρημνίσουν τὴν ἐσωτερικὴν διασκευὴν, καὶ θερμάνετε μὲ τὴν ξυλείαν.

Φαντάζεται τις ὅποση κατανάλωσις ξηροῦ ξύλου ἐχρειάσθη, πρὸς διατήρησιν ἱκανῆς πίεσεως τοῦ ἀτμοῦ. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπετεφρώθησαν τὸ ἐπίστεγον, οἱ κοιτωνίσκοι, τὰ οἰκήματα καὶ τὸ ὑπόφραγμα. Τὴν ἐπαύριον δὲ, 19 τοῦ μηνός, ἐκάπησαν οἱ ἱστοί, αἱ δέσμαι καὶ οἱ σφηνίσκοι. Οἱ ἱστοὶ κατεβλήθησαν καὶ κατεκόπησαν διὰ πελέκων, τὸ δὲ πλήρωμα εἰργάζετο εἰς τοῦτο μετ' ἀπιστεῦτου ζήλου, καὶ ὁ Πονηρίδης, κόπτων, πελεκῶν καὶ πριονίζων, εἰργάζετο ὡς δέκα. Ἀλη-

θής μανία καταστροφής ἐδέσπωσε τοῦ πλοίου. Τὴν ἐπαύριον κατέβρογθίσθησαν ὑπὸ τῆς καμίνου τὰ αἰωροθέσια, τὸ δρύφακτον, τὰ ἐξάλα, καὶ τὸ πλείστον μέρος τοῦ καταστρώματος, ἡ δὲ Ἐρρίκέτα οὐδὲν ἄλλο ἦτο πλέον ἢ σκάφος ἐλόγγυρον.

Ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διεκρίθη μακρόθεν ἡ ἀκτὴ τῆς Ἰρλανδίας καὶ ὁ φάρος τοῦ Φάστενετ.

Οὕχ ἤττον τὴν δεκάτην ἐσπερινὴν ὥραν τὸ πλοῖον ἦν ἐτι ἀπέναντι τῆς Κουνυστάου, εἰς δὲ τὸν Φιλέκν Φόγ ὑπελείποντο εἰκοσιτέσσαρες μόνον ὦραι, ὅπως φθάσῃ εἰς Λονδίον, ἐνῶ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἦν ἀναγκαῖον εἰς τὴν Ἐρρίκέταν, ἵνα καταπλεύσῃ εἰς Λίβερπουλ, —βαίνουσα μάλιστα ὁλοταχῶς. Ὁ δὲ ἀτμός ἔμελλε νὰ λείψῃ μετὰ μικρὸν!

— Κύριε, τῷ εἶπε τότε ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, ὅστις εἶχε τέλος συμπαθήσει εἰς τὰ σχέδιά του, σῶς λυποῦμαι μὰ τὴν ἀλήθειαν. Ὅλα εἶνε ἐναντίον σας! Μόλις εὐρισκόμεθα ἀκόμη ἀντικρῦ τῆς Κουνυστάου!

— Ἄ! εἶπεν ὁ Φόγ, αὐτῆς εἶνε οἱ φανοὶ ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους βλέπομεν;

— Μάλιστα!

— Ἦμποροῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν λιμένα;

— Ὁχι πρὸ τριῶν ὥρων, καὶ μόνον μετὰ τὴν πλημμυρὴν.

— Ἀς περιμένωμεν! ἀπάντησεν ἡσύχως ὁ Φιλέας Φόγ, χωρὶς νὰ δεῖξῃ διὰ τῆς μορφῆς του ὅτι, ἐξ ἐσχάτης του ἐμπνεύσεως, ἔμελλε νὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ νέον κατὰ τῆς ἀτυχίας του ἀγῶνα.

Ἀληθῶς ἡ Κουνυστάου ἐἴνε λιμὴν τῆς ἰρλανδικῆς παραλίας, ὅπου τὰ ἐξ Ἄμερικής καταπλέοντα ὑπερωκεάνεια ἀτμόπλοια ῥίπτουσι διερχόμενα τοὺς ταχυδρομικοὺς τῶν σκάκους. Οἱ γραμματοφόροι οὗτοι σάκκοι μεταφέρονται πᾶραυτα εἰς Δουβλίον δι' ἐτοίμων πάντοτε ἀμυζοστοιχιῶν, καὶ φθάνουσιν ἐκεῖθεν εἰς Λίβερπουλ διὰ ταχυτάτων ἀτμοκινήτων δώδεκα ὥρας πρὸ τῶν καλλίστων ταχυδρομικῶν σκαφῶν τῶν ἀτμοπλοικῶν ἐταιριῶν.

Διανοήθη λοιπόν ὁ κ. Φόγ νὰ κερδήσῃ καὶ αὐτὰς τὰς δώδεκα ἐκείνας ὥρας, ἀς ἐκέρδαινε τὸ ἐξ Ἄμερικής ταχυδρομεῖον, καὶ ἀντὶ νὰ φθάσῃ διὰ τῆς Ἐρρίκέτης εἰς Λίβερπουλ τὴν ἐπαύριον τὸ ἑσπέρας, νὰ φθάσῃ τὴν μεσημβρίαν, ὅπως οὕτω προσφθάσῃ ν' ἀφίχθῃ εἰς Λονδίον πρὸ τῶν αὐτῶν καὶ τεσσαράκοντα πέντε λεπτῶν τῆς ἐσπέρας.

Τὴν πρώτην ὥραν τῆς πρωίας ἡ Ἐρρίκέτα κατέπλεε διὰ τῆς πλημμυρίδος εἰς τὸν λιμένα τῆς Κουνυστάου, καὶ ὁ Φιλέας Φόγ, ἀποχαιρετισθεὶς διὰ κρατερᾶς χειραψίας ὑπὸ τοῦ πλοίαρχου Σπῆδου, κατέλειπεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ σκελετοῦ τοῦ πλοίου του, ὅπερ ἤξιζεν ἐτι ἐν τούτοις τὸ ἥμισυ τοῦ τιμήματός του.

Οἱ ἐπιβάται ἀπέβησαν πᾶραυτα, ὁ δὲ Φιξ ἠσθάνθη τὴν στιγμήν ἐκείνην ἀγρίαν τινα ὄρεξιν

νὰ συλλάβῃ τὸν κ. Φόγ. Ἄν τὸ ἔπραξεν ὁμοῦ. Διατί ἀρά γε; Τίς ἀγῶν ἔταλεῖτο ἐν τῇ ψυχῇ του; Εἶχε μεταβάλει γνώμην περὶ τοῦ κ. Φόγ, καὶ κατενόει τέλος ὅτι ἠπατάτο; Ὅπως δῆποτε δὲν τὸν ἐγκατέλιπε, καὶ ἐπέβη μετ' αὐτοῦ, τῆς κ. Ἄουδά καὶ τοῦ Πονηρίδου, ὅστις οὐδ' ἀνέπνευε πλέον, ἐπὶ τῆς ἀμαξοστοιχίας τῆς Κουνυστάου κατὰ τὴν πρώτην ὥραν καὶ ἠμίσειεν τῆς πρωίας. Ἄμα τῇ αὐγῇ ἐφθασεν εἰς Δουβλίον, καὶ ἐπεβιβάσθη πᾶραυτα εἰς ἐν τῶν παραδόξων ἐκείνων ἀτμοκινήτων—χαλυβιδίων ἀτράκτων ἀληθῶς,—ἀτινα εὐρίσκουσι πολὺ εὐκολώτερον νὰ περῶσιν ὑπὸ τὰ κύματα, ἢ νὰ πλέωσιν ἐπ' αὐτῶν.

Τὴν μεσημβρίαν, πλὴν εἴκοσι λεπτῶν, τῆς 21 Δεκεμβρίου ὁ Φιλέας Φόγ ἀπέβαινε τέλος εἰς τὴν προκιμαίαν τοῦ Λίβερπουλ, καὶ ἀπέιχεν οὕτω ἐξ ἁπάντων τῶν Λονδίνου.

Ἀλλὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ὁ Φιξ ἐπλησίασεν εἰς αὐτὸν, καὶ θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου του, ἐπέδειξε τὸ ἐνταλμά του, λέγων·

— Εἴσθε ἀληθῶς ὁ κ. Φιλέας Φόγ;

— Μάλιστα, κύριε!

— Ἐν ὀνόματι τῆς βασιλείσεως, σῶς συλλαμβάνω.

[Ἐπίκει τὸ τέλος.]

II ΜΑΚΡΟΤΑΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Φίλε κύριε διευθυντὰ τῆς «Ἐστίας»,

Ἀπαντῶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὑμῶν. Μακροτάτη τῶν ἡμερῶν εἶνε ἡ 9[21] Ἰουνίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ ἥλιος κεῖται εἰς τὴν μεγαλητέραν αὐτοῦ ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ τῆς γῆς πρὸς βορρᾶν, 23 1/2 βαθμοὺς τὸ ὅλον. Ἐνεκα τούτου περιγράφει εἰς τὸν οὐρανὸν μέγιστον κύκλον καὶ μένει μακρὸν χρόνον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα. Τῇ 9[21] δὲ Δεκεμβρίου ὁ ἥλιος ἵσταται 23 1/2 βαθμοὺς πρὸς νότον τοῦ ἰσημερινοῦ, περιγράφει δὲ τᾶζον παλλῶ μικρότερον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἢ κατὰ τὸ θέρος.

Κατὰ τὴν 9[21] Μαρτίου καὶ 9[21] Σεπτεμβρίου ὁ ἥλιος εὐρίσκειται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἀνατέλει ἀκριβῶς ἀπ' ἀνατολῶν καὶ δύει ἀκριβῶς ἐκ δυσμῶν, ἔνεκα τούτου δὲ ἡ ἡμέρα εἶνε ἴση μετὰ τὴν νύκτα.

Ὅπως δὲ κατασταθῶσιν αἱ ἀλήθειαι αὐταὶ δημῶδες εἶνε ἀνάγκη σφαιρῶν καὶ πινάκων, καὶ τόσῳ πολλῶν μαθηματικῶν ἐπεξηγήσεων, ὥστε οὐδόλως σᾶς συμβουλεύω τὴν διὰ πλειόνων ἀναπτυξίν τοῦ θέματος τούτου ἐν τῇ Ἐστίᾳ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 3[15] Ἰουνίου 1879.

Ὅλως ὑμέτερος
DR I. F. JULIUS SCHMIDT
Διευθυντῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀστρονομικοῦ

Ἐν Ἑλλάδι, ἐπὶ ἑκατὸν κατοίκων, ἀναλογούσι 17 τηλεγραφήματα.

ΖΩΑ ΦΙΛΟΠΟΤΟΥΝΤΑ

Ζῳά τινα, ἔνεκα τῆς συμβιώσεως αὐτῶν μετὰ τῶν ἀνθρώπων, ἔλαβον κλίσιν εἰς τὰ πνευματώδη ποτὰ καὶ δὴ εἰς τὸ μεθύειν. Ἐν τινι ἀρθρῷ ἀξιολόγῳ τῆς Βρετανικῆς ἐπιθεωρήσεως εἶρηται πλείονα τοῦ ἐνός παραδείγματα ἀξιαναγραφῆς, ἐξ ὧν ἐρανεζόμεθα τὰ ἐπόμενα·

Ἐν τινι οἰκογενεῖᾳ τὰ τέκνα ἔτέρποντο ποτίζοντα ῥακὴν μικρὸν τινα γάτον. Οὗτος δὲ κατὰ μικρὸν τοσοῦτον συνείθετο ὥστε τακτικῶς μετὰ τὸ τέλος τοῦ φαγματοῦ ἀπῆτει τὴν ῥακὴν του, καὶ τῷ ἐδίδον. Ἔπιπε δὲ, ἐμῆθος καὶ ἀπεκομᾶτο. Ἀλλὰ μετὰ τινα χρόνον ἔνεκα τῆς καταχρήσεως τοῦ ποτοῦ τούτου ὁ φιλοπότης γάτος προσεβλήθη ὑπὸ ὑδροπικροῦ καὶ ἀπέθανε. Διάφορα περὶ τούτου πειράματα ἐγένοντο καὶ ἐπὶ τῶν περιστερῶν, ἀς ἔτρεπον διὰ κόκκων σίτου κλπ. ἐμβρογμένων ἐν οἴνοπνεύματι. Τοσοῦτον δὲ συνείθετο αἱ περιστεραὶ τὴν πνευματώδη ταύτην τροφήν, ὥστε μετ' ἀπληστίας τὴν ἀνεζήτουν. *

ΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟΙ ΚΥΝΕΣ

Κατὰ τινα πρόσφατον ἐν Λονδίῳ διαμονὴν μου, γράφει τις τῶν συντακτῶν τῆς Nature, ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσω ἐκ τοῦ πλοσίου (chien savants) τοὺς ὁποίους ἐπιπαιδευνοῦσιν ἡδη ἐν τῇ προετοιμασίᾳ τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας. Αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ πρᾶγμα θὰ φανῇ ἐκ πρώτης ὄψεως παιδαριῶδες, ἀλλ' ἔχει σχέσιν πρὸς σπουδαίας παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς νοημοσύνης τῶν ζῶων, καὶ τῶν σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τοὺς ἐν τῇ δημιουργίᾳ ἀδελφούς του, τοὺς ὁποίους ὁ Καρτέσιος ἐθεώρει τυφλῶς ὡς μηχανάς.

Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο δὲν μᾶς ἐφάνη ἀνάξιον τῆς προσοχῆς τῶν ἀναγινωστῶν ἡμῶν.

Οἱ κύνες περὶ ὧν ὁμιλοῦμεν ἦσαν τρεῖς οὐλότριχες (caniches) καὶ εἰς λακωνικούς (lévrier). Ὁ λακωνικός εἶναι ἀξιοσημείωτος διὰ τὴν εὐκινησίαν του· εἰς τὸ ἐλάχιστον κίνημα τοῦ κυρίου του, ἵσταται ἐν ἰσορροπίᾳ ἐπὶ τοῦ ἐρεισινώτου δύο ἐδρῶν, τὰς ὁποίας ἀπομακρύνουσι, ὥστε τὸ ζῶον νὰ τεντώνεται ὡς οἱ γελωτοποιοί. Πηδᾷ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν ἀνθρώπου, διέρχεται διὰ καρτίνων κύκλων καὶ εἶναι πάντως δεξιότατος τεχνίτης· ἀλλὰ τὰ χαρίσματα τῶν συναδέλφων του εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερα. Ὅπως ὅλα τὰ ζῶα τοῦ γένους τούτου, χαμαρώνουσι, καὶ περιπατοῦν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν· ἀλλὰ τὸ ὀλιγώτερον σύνθησις εἶναι ὅτι οὐ μόνον παίζουν ὁμοῖον καὶ ἐκαρτέ, ἀλλὰ καὶ ἀναγνωρίζουσι φωτογραφικὰς εἰκόνας, καθ' ὅν τρόπον ἄλλος τις κύων Μίνως ὀνομαζόμενος ἔν ἐσχάτως εἶδομεν ἐν Παρισίοις.

Ὁ ἐκθέτης τῶν πεπαιδευμένων κυνῶν ἀπλώνει ἐπὶ τάπητος τριακοντάδρα φωτογραφικῶν εἰκονιστῶν ἡγεμόνας καὶ ἐξόχους ἄνδρας τῆς

Εὐρώπης. Προσκαλεῖ ἕνα τῶν θεατῶν, νὰ ὀνομάσῃ μεγαλοφῶνως ἐν τῶν προσώπων τούτων. Προσηνέχθη νὰ πρᾶξω τοῦτο ἐγώ. Εἶχον ἐνώπιόν μου τὰς εἰκόνας τῆς βασιλείσεως τῆς Ἀγγλίας, τοῦ Τσαροῦ, τοῦ αυτοκράτορος τῆς Γερμανίας, τοῦ Βισμάρκ, τοῦ Θεέρσου καὶ ἄλλων δικσῆμων ἀνδρῶν. Ὀνόμασα μεγαλοφῶνως τὸν Βισμάρκ.

Ὁ ἐκθέτης τῶν κυνῶν ἐκάλεσε ἕνα τούτων ὅστις ἐπλησίασε τὸν κύριόν του, τὸν παρατήρησεν ἀπενῶς καὶ μετ' ἐπιμόνου προσοχῆς.

— Φίλε μου, τῷ εἶπεν ὁ κύριός του, ἦκουσες τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον ἐπέσφερον ὁ κύριός σου;

Ὁ κύων ἔκλινε τὴν κεφαλὴν.

— Πρόσεξε, ἐξήκολούθησεν ὁ κύριός του, παρατήρησε καλὰ ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ φέρε μου τὸν κ. Βισμάρκ.

Ὁ κύων ἐπροχώρησε πρὸς τὸν τάπητα, παρετήρησε μίαν πρὸς μίαν τὰς φωτογραφίας. Εἶτα δὲ ἔστη πρὸ τῆς εἰκονιστῆς τὸν ἀρχιγραμματέα τῆς Γερμανίας, τὴν ἔλαβεν εἰς τὸ στόμα καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὸν κύριόν του.

Ἡ δοκιμασία ἐπανελήθη πολλάκις καὶ ἐπέτυχεν ἐπίσης καλῶς.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως ἠρώτησα τὸν κύριον τῶν κυνῶν τίνι τρόπῳ κατώρθουν οἱ κύνες του νὰ εὐρίσκωσι τὰς ζητούμενας φωτογραφίας. Μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ κύων ἦκουε τὸ προφερόμενον ὄνομα καὶ ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀναγνωρίσῃ ἐκ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς τὴν εἰκόνα τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ λάβῃ. Αἱ φωτογραφίαι ἦσαν πάντοτε τεταγμέναι κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν. Ὁ κύων δὲν ἀνεγνώριζε τὰς εἰκόνας, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἀκολουθῶν τὸν τόνον τῆς φωνῆς τοῦ κυρίου του, διέκριεν ὅτι ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὴν πρώτην, τὴν δευτέραν ἢ τὴν πέμπτην φωτογραφίαν κτλ.

Κατὰ τὴν δοκιμασίαν ὁ κύριος τῶν κυνῶν οὐδὲν ἐποίησε κίνημα, οὐδὲν σημεῖον· ἦρκεῖτο μόνον νὰ ἐπαναλαμβάνῃ σαφέστατα τὸ ὄνομα τοῦ ὑποδειχθέντος προσώπου, ὃ δὲ κύων ὑψωνεν ἐνίοτε τὰ ὦτα, ὡς διὰ νὰ ἀκούσῃ καλλίτερα.

Ἐνόμισα ἐνδιαφέρειν νὰ σημειώσω τὸ γεγονόςς τοῦτο πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἐποίησαν μελέτας ἐπὶ τῆς νοημοσύνης τῶν ζῶων. Ὅσον παράδοξον καὶ ἄν φαίνεται συμφωνεῖ πρὸς ἄλλα γεγονότα τοῦ αὐτοῦ εἶδους τὰ ὁποῖα ἀξιόπιστοι παρατηρηταὶ ἐβεβαίωσαν. «Ὁ οὐλότριξ κύων, εἶπεν ὁ κ. Scheitlin ἔχει ἰσχυρὸν παρατηρητικόν, οὐδὲν διαφεύγει αὐτῷ, κατορθώνει δὲ ὄχι μόνον νὰ ἐννοήσῃ τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ τὰς κινήσεις ἀκόμη καὶ τὰ βλέμματα τοῦ κυρίου του.» Κυρία Β.Β.

Τὸ βασίλειον τῆς Βυρτεμβέργης ἔχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν Γερμανίᾳ ὡς πρὸς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς παιδεύσεως· διότι ἐκ τῶν νεοσυλλεκτῶν τῆς χώρας ἐκείνης κατὰ τὸ 1877 οὐδεὶς εὐρεθῆ ἀγράμματος.

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

B'

Τῆς ΚΥΡΙΑΪ Χ' — ΕΙΣ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΝ.

Ἐν Ἀθήναις, τῆς 30 Μαΐου 1879.

Ἀγαπητὴ μου φίλη,

Θὰ μείνης, μὲ γράφεις, ἡμέρας τινὰς ἀκόμῃ εἰς Φλωρεντίαν, διὰ τὴν ἀπολαύσας ἀνέτως τὰ παντοσιδιὰ θέληγτρα τῆς τασκανικῆς μεγαλοπόλεως. Θέλεις νὰ θαυμάσης μέχρι κόρου τὴν Ἀγροδίτην καὶ τοὺς Παλαιστὰς τῆς Tribuna, τὰς θαυμασίας γλυφὰς τοῦ Γιβέρτη ἐπὶ τῶν ὀρειχαλίκων πυλῶν τοῦ Βαπτιστηρίου, τὴν περιώνυμον Καθημένην Παραλίαν τοῦ Ῥαφάηλου ἐν τῷ μεγάρῳ Πίττη, καὶ τὴν Νύκτα, τὸ γλυπτικὸν ἀριστούργημα τοῦ Μιχαῆλ Ἀγγέλου, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου. Θέλεις νὰ ἐπανιδῆς ἐκ τετάρτου καὶ πέμπτου τὸ σύμπλεγμα τῶν Νιοβιδῶν, νὰ παραδράμῃς τὸν Ἄρνον ὑπὸ τὴν δρασερὰν σκιάν τῶν πυκνῶν δενδροστοιχιῶν τῶν Cascine, νὰ καθήσης ἀπαξ ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν σκιάδα τοῦ Bello Sguardo, καὶ νὰ ἐκδράμῃς πρῶτ', πρὶν ἢ ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος, εἰς τὸ Φιέζολε, διὰ τῆς μυροβόλου φλωρεντινῆς πεδιάδος, ἢν κοσμεῖ αὐτοφυὴς ἡ ἀγριορόδοι καὶ ὁ ἰασμός. Ὅλα αὐτὰ μοῦ τὰ γράφεις μὲ τόσῃν ὑπερφάνειαν καὶ μὲ τόσῃν αὐτάρκῃ εὐχαριστησίν, ὥστε, μὰ τὴν ἀλήθειαν, θὰ ἐπίστευον, ὅτι τὸ κάμνεις διὰ τὴν κινήσας τὸν φθόνον μου, ἂν συγχρόνως δὲν μοῦ εἰχθεύεις καὶ νέα Ἀθηναϊκά. Δὲν ἐπαναλαμβάνεις μὲν πλέον τὰς ἐπιτιμησεις τῆς τελευταίας σου ἐπιστολῆς, οὐδὲ πνέει πλέον τὸ γράμμα σου θυμὸν καὶ ἀγανάκτησιν, ἀλλ' ὁ φιλαθηναϊσμός σου, ἂν καὶ δὲν ἔχει τὴν πρῶτην ἐκείνην ἀγρίαν του ἐξάψιν, ἔγεινεν ὅμως ἐπιμώνυτος, καὶ κινδυνεύει νὰ μεταβληθῇ εἰς νόσον χρονίαν. Τί κάμνουν αἱ Ἀθηναῖ; ἤρχισε τὸ Φάληρον; ἐκτίσθη τὸ νέον θέατρον τοῦ Ἀπόλλωνος; ἤλθεν ὁ θίασος τοῦ Ταβουλάρη; ἔγεινεν αἱ ἐξετάσεις τοῦ Ὁδείου; Ὅλα σου αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα παρατάσσονται κομβολογηδὸν εἰς τὴν ἐπιστολήν σου, καὶ ζητοῦν ἀπάντησιν ταχεῖαν καὶ λεπτομερῆ.

Ἄς σοῦ ἀπαντήσω λοιπόν, ἀφοῦ

Il n'est pas avec toi des accommodements, ὡς θὰ ἔλεγε φίλος μου τις ἐπιφυλιδογράφος παρωδῶν χάριν σου τοῦ Μολιέρου τὸν στίχον.

Καὶ ἐν πρώτοις, τί κάμνουν αἱ Ἀθηναῖ. Αἱ Ἀθηναῖ πρὸ παντός, ἀγαπητὴ μου, ὁμιλοῦσι πολιτικά. Ἐρωτῶσιν, ἂν ἐφθασεν ὁ Φουρνιὲ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἂν προσεκληθῇ ἢ κυβερνήσας νὰ διορίσῃ ἐκεῖ ἀντιπρόσωπον, ἂν καὶ τότε πρόκειται νὰ διαταχθῶν αἱ νέαι βουλευτικαὶ ἐκλογαί, ἂν ἐγεινεν οἱ συνδυασμοὶ τῆς δεῖνα καὶ δεῖνα ἐπαρχίας, ἂν τὸ θανειὸν μας καλύπτεται ταχεῶς, καὶ τὰ λοιπά, καὶ τὰ λοιπά! Περὶ αὐτῶν ὅμως πάντων εὐτυχῶς σὺ δὲν ἐνδιαφέρεσαι.

Ὁ Θεὸς σὲ προσέφυλαξεν ἀπὸ τὴν λύμην τῆς πολιτικῆς. Τὰ κύρια ἄρθρα τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων δὲν κινούσιν εὐτυχῶς τὸν θαυμασμόν σου, δὲν ἀναγινώσκεις τὸν Μακώλαϊν, οὐδὲ τοὺς λόγους τοῦ Κικέρωνος εἰς γαλλικὴν μετάφρασιν, καὶ προτιμᾷς νὰ ὁμιλήῃς περὶ τῆς βροχῆς καὶ τοῦ κονιορτοῦ μᾶλλον ἢ περὶ τῆς προσεχούσης ἐκβάσεως τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν. Δὲν σοῦ ὁμιλῶ λοιπὸν περὶ πολιτικῶν, διότι ἄλλως οὔτε τὰ γνωρίζω, οὔτε τὰ ἐννοῶ. Σοῦ σημειῶ μόνον ἐν παρόδῳ, ὅτι ὁσάκις οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ὁμιλοῦσι περὶ πολιτικῶν, ἀσχολοῦνται σπογγίζοντας τὸν ἰδρωτὰ ὅστις περιφέρει τὰ μέτωπά των, ῥοφῶντες, οὐχὶ εὐχαρίστως ἐννοεῖται, τὸν κονιορτόν, ὅστις, κατὰ τὸ βαθύ λογίον τῆς πρώτης δημοτικῆς ἀρχῆς, θὰ μείνη ἐν Ἀθήναις ἐφ' ὅσον θὰ μείνη καὶ ἡ ὁμίληξις ἐν Λονδίῳ, παγωτοφαγοῦντες καὶ γλωσσαλογοῦντες τὸ ἐσπέρας ἐν τῷ Σολωνεῖῳ, καὶ μὴ κατορθοῦντες πολλάκις, μ' ὅλην αὐτῶν τὴν παταγωδίαν καὶ ἀσθματικὴν ἀναπνοήν, νὰ δροσίωσιν ὀλίγον τὸν ἀέρα, ὅστις τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἦτο ἀληθῶς πνιγηρὸς.

Τώρα—προχωρῶ βλέπεις κατὰ τάξιν—τί κάμνει τὸ Φάληρον; Τὸ Φάληρον ἤρχισε τὰς πανηγύρεις του τὴν προχθὲς κυριακὴν. Τὰ λουτρά, ἐννοεῖται, δὲν ἤρχισαν ἀκόμῃ, καὶ οἱ συνήθεις τῶν θαμῶνες ἀκούονται ἀναπνεόντες ἀπὸ τῆς ἀκτῆς τὴν ἰωδοῦχον αὖραν τῶν κυμάτων, πλὴν ἐνός μόνου κυρίου, εἰς ὃν οἱ ἰατροί, ἕνεκα τῆς πασχούσης ὑγείας τῶν ῥοδίνων του παρειῶν, παρηγγείλαν, ὡς λέγει, νὰ κάμνῃ ἐνενηκοντα λουτρά καὶ νὰ τρώγῃ ἐνενηκοντάκις τὴν mayonnaise τοῦ φαληρικοῦ ἐστιατορίου, καὶ ὅστις, ἐπομένως, ἀρχίζει πρῶτος πάντοτε τὰ λουτρά του καὶ τὰ τελειώνει τελευταῖος. Διηγοῦνται μάλιστα, ὅτι πέρυσιν, ὅτε περὶ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου ἀπερκαίσθη νὰ ἀφαιρεθῶσιν οἱ λουτῆρες ἕνεκα ἐλλείψεως λουομένων, εὔρον αὐτὸν ἐν τούτοις οἱ ἐργάται ἐντὸς ἐνός λουτῆρος, ἐνδεδυμένον, ἐννοεῖται, ὡς ὁ Ἀδάμ πρὸ τῆς ἀμαρτίας, κρατοῦντα σφιγκτὰ τὰς δοκοὺς τοῦ παραπήγματος, καὶ μὴ συναينوῦντα νὰ παύσῃ τὰ λουτρά του, διότι . . . τοῦ ἔλειπον ἐτι δύο πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐνενηκοντα. Ἄν δὲν ἤρχισαν ὅμως ἀκόμῃ τὰ λουτρά, ἤρχισαν αἱ παραστάσεις. Παραστάσεις! Ὁ ἀναφωνήσης βέβαια. Καὶ ἐφέτος λοιπὸν πάλιν παραστάσεις; Μάλιστα! Καὶ ἐφέτος πάλιν παραστάσεις εἰς τὸ πείσμά σου, καὶ διὰ τὰς ζηλιούρας! Τί τάχα ἐνόμισες; ὅτι, ἐπειδὴ πέρυσι καὶ πρῶτος ἀπέτυχε κάπως τὸ θέατρον τοῦ Φαλήρου, ἠθέλομεν ἀποκάμει ἐφέτος καὶ βαρυνθῆ; Διόλου, καὶ ἠπατήθη πολύ, ἂν τὸ ἐνόμισες. Ἐχομεν λοιπὸν καὶ ἐφέτος θέατρον εἰς τὸ Φάληρον, καὶ θέατρον μάλιστα γαλλικόν, καὶ συρόμενον πάλιν ἐκεῖ ἄρθροί ἀπὸ τῆς προχθὲς Κυριακῆς, ἄνδρες γυναῖκες καὶ παιδιὰ, καὶ συνωθούμεθα ἵνα ἀκούσωμεν τὴν Ὁραίαρ Μεροπέλιδα, καὶ ἀπολαύ-

μην πάλιν μετὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως, τοῦ θορυβώδους μὲν ἀλλὰ διασκεδαστικοῦ ἐκείνου θεάματος, ὅπερ παρέχουσιν οἱ ἐπὶ τοῦ κρηπιδώματος συσσωρευόμενοι ἄνδρες, οἱ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἠρωϊκῶς ἀγωνιζόμενοι πρὸς προκατάληψιν θέσεως ἐν τῇ ἀμαξοστοιχίᾳ. Ὁ ἐφετερινὸς θίασος δὲν εἶνε κακὸς ἐν συνόλῳ, οὐδὲ δικαιούται τις νὰ ἔχη μείζονας περὶ αὐτοῦ ἀπαιτήσεις, ὅταν ἀναλογισθῇ ὅτι εἶνε θίασος ὑπαίθρου θεάτρου, καὶ ὅτι μίᾳ μόνῃ δραχμῇ εἶνε ἡ τιμὴ τῆς εἰσόδου. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἄλλοτε ἢ ἑταιρία τοῦ Σιδηροδρόμου μᾶς εἶχε συνειθίσει νὰ πληρώνωμεν δέκα μόνον λεπτὰ διὰ τὸ θέατρον, καὶ ὅτι ἐνθυμούμεθα ἀκόμῃ τὴν εὐδαίμονα ἐκείνην ἐποχὴν. Λέγουσιν μάλιστα, ὅτι ὁ χρυσοῦς ἐκείνος αἰὼν ὑπῆρξε καὶ διὰ τὴν ἑταιρίαν χρυσοῦς. Ἄλλ' ὅπως δῆποτε ἢ δεκάρα ἐκείνη ἦτο καθαρά ἀστειότης, καὶ δὲν δύναται τις εὐλόγως νὰ ζητῇ καθ' ἑκάστην ἀστειότητας. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ἡ φαληρικὴ διασκεδασίς εἶνε μίᾳ τῶν ὠραιότερων μας θερινῶν διασκεδάσεων, αἵτινες ἄλλως δὲν εἶνε λίαν ἀφθονοί, καὶ ὁσάκις μάλιστα, ὡς ἐφέτος, δὲν λαμβάνει τὰς τραγικὰς διαστάσεις τοῦ Φάουστ, τῆς Λουκίας, τῆς Νόρμας καὶ τῶν Καθαριστῶν, ἀλλὰ περιορίζεται εἰς πινάκια ἐλαφρά καὶ εὐκατάποτα, ὅποια εἶνε, μ' ὅλα τῶν τὰ ἐλαττώματα, αἱ Ὁφρεμπαχιάδες, δύναται τις νὰ λησμονήσῃ εὐχερστὸτάτα παρὰ τὸ γλαυκὸν κῦμα τοῦ Φαλήρου, ὑπὸ τὴν θερμὴν πανσέληνον, καὶ πρὸς ὀρχηστικὴν τινα μελωδίαν τοῦ γαλλικοῦ θεάτρου, τὸν καύσωνα καὶ τὸν κονιορτόν τῆς πρωτεύουσας.

Περὶ τοῦ θεάτρου τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν ἄλλων περιλισιῶν διασκεδάσεων δὲν σοῦ γράφω σήμερον, διότι δὲν κατῴρθωσα ἀκόμῃ νὰ τὰς ἴδω. Ὁ ἰατρός μου, ὅστις, σημειώσαι, φορεῖ ἀκόμῃ τὸ ἐσπέρας τὸν ἐπειδύτην του, δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ μεταβῶ ἐκεῖ τὴν ἑσπέραν, διότι, λέγει, εἶνε πολλὴ ὑγρασία. Δὲν θὰ τὸν ἀκούσω ὅμως—σοῦ τὸ ἐξομολογοῦμαι ὑπὸ πᾶσαν ἐμπιστοσύνην—καὶ ἡ προσελγία μου ἐπιστολή θὰ ἦεν πλήρης γερμανικῶν ἀσμάτων, καὶ πάθους ἐλλήνων ὑποκριτῶν, καὶ ἀμανεῖ ἀνατολικοῦ, ἂν, ὡς ἐλπίζω, ἔλθῃ ἕως τότε ὁ ἀνυπομόνως ἐκ Σμύρνης προσδοκώμενος θίασος.

Εἰς τὸ Ὁδεῖον τώρα, τὸ ὅποιον ἀφῆκα βλέπεις τελευταῖον, pour la bonne bouche. Ὅτε, πρὸ ὀκτώ ἐτῶν, συνεστήθη ὁ μουσικὸς καὶ δραματικὸς σύλλογος ἐν Ἀθήναις, καὶ σκοπὸν αὐτοῦ ἐκῆρξε τὴν μόρφωσιν ἐλλήνων αἰοιδῶν καὶ ἠθοποιῶν, καὶ τὴν διάδοσιν ἐν γένει τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μουσικοῦ αἰσθηματος, εἰς τόπον ὅπου ἀπόλυτος σχεδὸν κύριος ἐδέσποζεν ὁ ἀμανεῖ, οἱ πλεῖστοι, ἐνθυμοῦμαι, ἐχαιρέτισαν τὴν σύστασιν αὐτοῦ μὲ δυσπιστίας μειδίημα, ὀλίγοι δὲ μόνις πλήρεις ἐλπίδων αἰσιοδόξοι ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ νέου ἰδρύματος. Τὰ πράγ-

ματα σήμερον δὲν ἐδικαίωσαν μὲν εἰσέτι ἐντελῶς τοὺς αἰσιοδόξους, διέψυσαν ὅμως ἤδη τοὺς ἀπέλπιδας ἐκείνους, οἵτινες ἀρθονοῦσι δυστυχῶς παρ' ἡμῖν, καὶ νομίζουσι πάντοτε, ὅτι παρέχουσι δαίγμα βαθείας κρίσεως καὶ δυνάμεως μαντικῆς, ἂν ἐκ προοιμίων φανῶσι δυσπιστοῦντες πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν γενναίας τινος ἐπιχειρήσεως, καὶ καταδικάσωσιν ἐκ προκαταβολῆς, ὡς ματαίαν ἢ πρόωρον, τὴν παρ' ἡμῖν εἰσχωγῆν τῶν στοιχείων ἐκείνων τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὰ ὑγιέστερα τῶν συστατικῶν του. Τὸ Ὁδεῖον τῶν Ἀθηνῶν, ἦτοι τὸ κύριον ἴδρυμα τοῦ μουσικοῦ καὶ δραματικοῦ συλλόγου, δὲν παρήγαγεν εἰσέτι, εἶνε ἀληθές, ἠθοποιούς, διότι ἀρχῆθεν, ἀγνοῶ ἐκ τίνων σκέψεων ὀρμώμενος, ἐπέστησεν ὁ σύλλογος τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς καταρτισμὸν καὶ μόρφωσιν τοῦ μουσικοῦ ἰδίου τμήματος. Παρήγαγεν ὅμως ἤδη ἰκανῶς μορφωμένους μουσικὸς καὶ αἰοιδούς, ἑκατέρου τοῦ φύλου, ἐξεπαίδευσεν ὀρχηστράν ὀλόκληρον, ἐκ τεχνικῶν συγκειμένην καὶ βιομηχανῶν, ἐδίδαξε τὴν ὠδικὴν καὶ τὴν ὀργανικὴν μουσικὴν τοὺς τροφίμους τοῦ Ὁρφανοτροφείου Χατζή-Κώστα, ἔδωκε πολλὰς μέχρι τοῦδε συναυλίας, ἀκουσθεῖσας μετ' εὐχαριστήσεως καὶ δικαίας, ἐννοεῖται, ἐπιεικειάς, καὶ τέλος πάντων—τόρα ἐτοίμασε τὸ μεγαλείτερον τῶν ἐπιφωνημάτων σου—ἐξετέλεσε πρὸ τινῶν ἡμερῶν ὀλόκληρον μελόδραμα—τὴν Βετλὴν τοῦ Λονιζέττη—ἀπὸ τῆς μικρᾶς σκηῆς τοῦ θεάτρου του. Τὸ ἐπερίμενες αὐτό; Ἐγὼ, σὲ βεβαίως, δὲν τὸ ἐπερίμενα. Δὲν σοῦ γράφω περὶ τοῦ κειμένου τοῦ μελοδράματος, ὅπερ εἶς τῶν καθηγητῶν τοῦ Ὁδείου μετέφρασεν ἐλληνιστί, διότι εἶνε αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀσημαντὸν, καὶ ὀλίγη ἐπομένως ἢ βλάβη, ἂν ἢ ἐλληνικὴ μετάφρασις κῆρξῃ κάπως τὴν ἀσημαντότητά του ἐκτὸς δὲ τούτου, εὐτυχῶς αἱ λέξεις δὲν ἀκούονται, καὶ ὁ ἀκροατὴς εὐχαριστοῦμενος ἐκ τῆς ἐλαφρᾶς μελωδίας καὶ τοῦ ὑποπτότερου ῥυθμοῦ τῆς μουσικῆς, δὲν προσέχει εἰς τὰς περιέργως περιπαθεῖς φράσεις, τὰς ὁποίας ἀνταλλάσσοσιν οἱ δύο ἑρασταί. Ὅτι ὅμως πρέπει νὰ σοῦ γράφω, διότι μεγάλην καὶ ἀπροσδόκητον μ' ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν, εἶνε ἡ ἐπιτυχία τῶν χορῶν κατὰ πρῶτον λόγον καὶ τῆς ὀρχήστρας κατὰ δεύτερον. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη εἶνε καθαρὸν καὶ ἀναντιρρότητον προῖον τῆς διδασκαλείας τοῦ Ὁδείου, καὶ ἀληθῆ παρήγαγεν ἐκπληξιν εἰς τοὺς ἀκροατάς. Νέοι καὶ νέαι, ἀπὸ δύο μόλις ἢ τριῶν ἐτῶν διδασκόμενοι ἐν τῷ Ὁδείῳ, ἐξετέλεσαν τοὺς χοροὺς καὶ τὰς ὁμοφωνίας τοῦ μελοδραματικοῦ μὲ πολλήν, καὶ τονικὴν καὶ χρονικὴν, ἀκρίβειαν, καὶ οὐδᾶμως ἦσαν ὑπερβολικὰ τὰ χειροκροτήματα τῶν θεατῶν, ἅτινα ἐπεδοκίμασαν καὶ ἐνεθάρρυναν τὸν νεαρὸν ἐκείνον θίασον. Δικαίᾳ ἐπίσης ἦτο ἡ ἐπιδοκιμασία καὶ ἐνεθάρρυνσις τῆς πρωταγωνιστρίας, δεσποινίδος

Βίσσελ, ἥτις δὲν ἔχει μὲν πλήρη καὶ τελείαν φωνὴν ὑψιφώνου, ἐτραγώδησεν ὁμοίως ἀψόγως τὸ μέρος τῆς, καὶ θέλει βεβαίως καταστῆ δόκιμος ἐλαφρὰ ὑψιφώνος. ἂν ἐξακολουθήσῃ ἀσκουμένη μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου, καὶ ἀποφεύγῃ ἰδίως τὰ κουράζῃ τὴν φωνὴν αὐτῆς. Περὶ τῶν δύο ἀνδρῶν, τοῦ ὄξυφώνου καὶ βαρυφώνου, non ragioniam, ὡς λέγει ὁ Δάντης. Προθυμίαν εἶχον πολλὴν καὶ οἱ δύο, ἀλλ' ἐνθυμίσαι τί λέγει τὸ γραφικὸν βῆτόν.

Τέλος πάντων, φιλιτάτη, ἠκούσαμεν ἐν Ἀθήναις μελόδραμα ἑλληνιστὶ ἀδόμενον ὑπὸ ἑλλήνων. Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀξιὸν λόγου, φαντάζομαι δὲ ποῖος ἐνθουσιασμός θά καταλάβῃ σὲ τὴν πατριώτιδα, καὶ ποῖος διθύραχος θά ᾄῃ ἡ ἀπάντησίς σου εἰς τὴν ἐπιστολήν μου. ΣΟΦΙΑ

Γνώμη καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωγιοῦ.]

177.

Ἡ ἐπιμονὴ οὔτε ἐπαίνων, οὔτε κατακρίσεως νομίζεται ἀξία* διότι οὐδὲν αὐτῇ ἄλλο εἶναι, εἰμὴ διαρκεῖς τις τῶν ὁρέξεων καὶ τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν* τὰς ὁρέξεις δὲ καὶ τὰ αἰσθήματα οὔτε ν' ἀποβάλλῃ τις δύναται, οὔτε νὰ προσλάβῃ.

178.

Ἡ αἰτία, δι' ἣν ὁ ἄνθρωπος τοὺς νέους γνωρίζουσιν στέργει, κυρίως δὲν εἶναι ὁ ἐκ τῶν παλαιῶν κόρος, οὐδὲ τὸ ἐκ τῆς μεταβολῆς εὐχάριστον, ἀλλ' ἡ ἀποστροφή αὐτοῦ πρὸς τοὺς γνωρίζουσιν τοὺς παλαιούς, τοὺς μὴ θαυμάζοντας αὐτὸν ἀρκούντως, καὶ ἡ ἐλπίς ὅτι θέλουσι θαυμάσει αὐτὸν πλείοτον οἱ μὴ εἰσέτι καλῶς αὐτὸν γνωρίζοντες.

179.

Ἐνίοτε ἀπερισκέπτως μεμφόμεθα τοὺς φίλους ἡμῶν, θέλοντες νὰ δικαιολογήσωμεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἡμετέραν ἀπερισεψίαν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἀμερικανικὴ τις ἐφημερὶς ὀρίζει ὡς ἐξῆς τὴν σημερινὴν σημασίαν λέξεων τινῶν :

Βίος. Καιρὸς πρὸς ἀργυρολογίαν.—**Χρήματα.** Ὁ σκοπὸς τοῦ βίου.—**Ἀνὴρ.** Μηχανὴ πρὸς ἀπόκτησιν χρημάτων.—**Γυνή.** Μηχανὴ πρὸς καταβάσειν αὐτῶν.—**Παιδιά.** Ὁμοία μηχανὴ μικρά.

— Μαρμὰ, ἔλεγε μικρὰ τις κόρη πρὸς τὴν μητέρα τῆς, δὲν ἠμπορῶ νὰ βγάλω τὰ μαλλιά τῆς κούκλας μου.

— Καὶ διατί νὰ τὰ βγάλῃς;

— Διὰ νὰ τὴν βάλω νὰ κοιμηθῇ.

— Δὲν εἶνε ἀνάγκη, παιδί μου, ὅλος ὁ κόσμος πλαγιάζει μὲ τὰ μαλλιά του.

— Τὰ καρίτσια μάλιστα, ὄχι ὁμοίως καὶ ἡ

μαρμὰ. Σὺ βγάζεις καθε βράδυ τὰ ἴδικά σου, καὶ ἐγὼ θέλω ἡ κούκλα μου νὰ ᾄνε κυρία καὶ ὄχι καρίτσι.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * * * Ἐὰν ἦτο εὐχῆς ἔργον ἐάν ποτε αἱ γυναῖκες παρσευρίσκοντο ἀφανεῖς ἐν ἑμιλίᾳ γινουμένη μετὰ τὸ ἀνδρῶν μετὰ εὐθυμον γενομένη. Ἐκεῖ θὰ ἐβλεπον ἀκριβῶς τὸν βαθμὸν τῆς χρηστοθείας ἡμῶν, καὶ πόσον εἴμεθα ἀξιοὶ τῆς ἐμπιστοσύνης των! (Octave Feuillet).

Κατ' ἔτος εὐρίσκονται ἐν τοῖς γραμματοκλιματίοις τοῦ Λονδίνου πολλὰ χιλιάδες ἐπιστολῶν ἀνευ ἐπιγραφῶν. Κατὰ τὸ παρελθὸν δὲ ἔτος ἐλησημονήθησαν ἐν ταῖς ἀμάξαις τοῦ βασιῆου σιδηροδρόμου 804 ἀλεξιθρόγια, 400 μανδύλια, 274 βιβλία, 270 πίλοι καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα.

ΣΥΝΤΑΓΑΙ ΩΦΕΛΙΜΟΙ

3.

Μελάνη μαύρη.

Ἐντὸς ὕδατος καθαροῦ 10 λίτρων ἀφίνομεν ἐπὶ 36 ὥρας :

Noix de galle concassées (Κηκιδιον γονδρόκοπα-νισμένον) 5 Kilogrammes

Bois de campêche (Ἐύλον καμπετσιανόν : μπακαμίον) 150 grammes

Ἐπειτα βράζομεν τὸ μίγμα ἐπὶ δύο ὥρας καὶ τὸ σακελίζομεν (σουρόνομεν). Ταυτοχρόνως ἔχομεν ἐτοίμην διάλυσιν :

Sulfate de fer (Θεικοῦ σιδήρου : βιτριολίου) 1,000 grammes.

Gomme arabique (Κόμμος ἀραβικοῦ) 1,000 grammes

Ἐντὸς 5 λίτρων ὕδατος Ἐνοῦμεν πάντα τὰνωτέρω ἀναταράσσομεν τὸ παραχθὲν μίγμα, καὶ τὸ ἐκθέτομεν ἐπὶ 2-3 ἡμέρας ἀνοικτὸν εἰς τὸν αἶρα. Ἐπειτα μεταγγίζομεν αὐτὸ ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ ἵνα μὴ θολωθῇ, τὸ μυρίζομεν διὰ 50-60 σταγόνων ἐλαίου λαβάνδας καὶ τὸ ἐγκλείομεν ἐν φιάλῃς.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

« Ἡλθες εἰς τὸ θέατρον, λέγει πού ὁ Δουμὰ υἱός, χωρὶς τὴν κόρην σου, καὶ εἶχες δίκαιον. Οὐδέποτε πρέπει νὰ φέρῃς τὴν θυγατέρα σου εἰς τὸ θέατρον, ὡς το εἶπωμεν ἅπασι διὰ πικρίας. Οὐ μόνον τὸ ἔργον εἶνε ἀνήθικον, ἀλλ' εἶνε καὶ ὁ τόπος τοιοῦτος. Πανταχοῦ ὅπου στυλιτεύουσι τὸν ἄνθρωπον, ὑπάρχει τις γύμνωσις, ἣν δὲν πρέπει νὰ θέσωμεν ἐνώπιον ὄλων τῶν ὀφθαλμῶν. . . Ἐκεῖ ἔχομεν νὰ εἶπωμεν, ἡμεῖς οἱ μεγάλοι, οἱ τινες πάλᾳ ἐμάθομεν ἐκ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, ἔχομεν νὰ εἶπωμεν πράγματα ἅτινα δὲν πρέπει νὰ ἀκούσωσιν αἱ κόραι. . . Ἄς μάθομεν καλῶς, ὅτι τὸ θέατρον, ὃν ἡ ἀπεικόνισις καὶ ἡ σάτυρα τῶν παθῶν καὶ τῶν ἠθῶν, αἰετοτε εἶνε ἀνήθικον, αὐτῶν τούτων τῶν παθῶν καὶ τῶν ὑπόπτων ἠθῶν ὄντων ἀνήθικων.»